

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ

İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

Journal of the Faculty of Divinity of Çukurova University

Cilt / Volume: 25 • Sayı / Issue: 2 • Aralık / December 2025 • 141-173

e-ISSN: 2564-6427 • DOI: cuilah.1757726

**DİNSEL İLETİŞİMİN PSİKO-ANATOMİSİ:
ANTROPO-TEOLOJİK PERSPEKTİFTEN GENÇLERLE
ETKİLEŞİMDE TERAPÖTİK DİN DİLİ**

*The Psycho-Anatomy of Religious Communication: Therapeutic Religious Language
in Interaction with Youth from the Perspective of Anthro-Theology*

Mustafa KOÇ

Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Psikolojisi Ana
Bilim Dalı, Eskişehir, Türkiye

Professor, Eskişehir Osmangazi University, Faculty of Theology, Department of
Psychology of Religion, Eskişehir, Türkiye

mustafa.koc@ogu.edu.tr <https://orcid.org/0000-0003-1299-7963>

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article Type: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/ Received: 04.08.2025

Kabul Tarihi/Accepted: 30.12.2025

Yayın Tarihi/Published: 31.12.2025

Bu çalışma, 2018 yılında gerçekleştirilen *Din Anlatımında Din Dili Çalıştayı*'nda tebliğ olarak
sunulan "*Gençlerle İletişimde Din Dili: Değerlendirmeler ve Öneriler*" başlıklı bildiri metninden
üretilmiştir.

İntihal Taraması/Plagiarism Detection: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal
içermediği teyit edildi/This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a
plagiarism software.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere
uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur/It is declared that
scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and
that all the sources used have been properly cited (Mustafa Koç)

Telif/Copyright: Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi/Published by Çukurova University
Faculty of Divinity, 01380, Adana, Türkiye. Tüm Hakları saklıdır / All rights reserved.

DİNSEL İLETİŞİMİN PSİKO-ANATOMİSİ: ANTROPO-TEOLOJİK PERSPEKTİFTEN GENÇLERLE ETKİLEŞİMDE TERAPÖTİK DİN DİLİ

The Psycho-Anatomy of Religious Communication: Therapeutic Religious Language in Interaction with Youth from the Perspective of Anthro-po-Theology

Öz

Bu makale, genç bireylerle kurulan dinsel iletişimin modern sosyo-kültürel koşullar altında hangi psiko-sosyal ve anlam temelli dinamikler nedeniyle kırılganlaştığını açıklamakta ve bu kırılganlığı aşmak üzere antro-po-teolojik bir zeminde konumlanan “terapötik din dili”ne dayalı kavramsal bir çerçeve geliştirmeyi amaçlamaktadır. Gençlerin dinsel iletileri alımlama ve anlamlandırma süreçlerini belirleyen psikolojik, ilişkisel ve kültürel etkenler ile geleneksel dinsel söylemlerin gençlerin güncel anlam, güvenlik ve ilişkisel gereksinimleriyle ne ölçüde uyum sağlayabildiği tartışılan makalede; gençlik çalışmalarında vurgulanan duygulanımsal hassasiyetler, iletişimsel kopuşlar ve dinsel anlam arayışına ilişkin bulgular, literatürün güncel yönelimleri dikkate alınarak kavramsal düzeyde yeniden yorumlanmıştır. Bu değerlendirmeler doğrultusunda terapötik din dili yaklaşımının kurucu ilkeleri teorik olarak yapılandırılmıştır. Literatürdeki eğilimler, genç bireylerin duygusal güvenlik, ilişkisel yakınlık ve değer tutarlılığı alanlarında belirgin duyarlılıklar taşıdığına; klasik dinsel üslupların ise bazı bağlamlarda bu beklentilerle sınırlı ölçüde örtüşerek mesafe ve anlamsal boşluk üretebildiğine işaret etmektedir. Bu durum, kuşaksal bir özellik olarak değil, çağdaş sosyo-psikolojik koşulların gençlerde oluşturduğu duyarlılık örüntülerinin bir yansıması olarak ele alınmıştır. Sonuç olarak makalede, psikolojik düzenleme, teolojik anlam katmanları ve antropolojik gençlik dinamiklerini bütünlükten “terapötik din dili” yaklaşımının, gençlerle daha güvenli, daha bütüncül ve ilişkisel uyum kapasitesi yüksek bir dinsel iletişim üretme potansiyeli taşıdığı ileri sürülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, Dinsel İletişim, Terapötik Din Dili, Gençlik psikolojisi

Abstract

This article seeks to explain which psycho-social and meaning-based dynamics have rendered religious communication with young individuals increasingly fragile under contemporary socio-cultural conditions, and aims to develop a conceptual framework grounded in an anthro-po-theological perspective through the notion of a “therapeutic religious language.” The article discusses the psychological, relational, and cultural factors shaping young people’s processes of receiving and interpreting religious messages, as well as the extent to which traditional religious discourses can align with young people’s current needs for meaning, security, and relationality. Within this scope, findings from youth studies highlighting affective sensitivities, communicative ruptures, and the search for religious meaning are conceptually reinterpreted in light of recent trends in the literature. Based on these evaluations, the foundational principles of the therapeutic religious language approach are theoretically articulated. Prevailing trends in the literature indicate that young individuals exhibit pronounced sensitivities in the domains of emotional security, relational closeness, and value coherence, while classical religious styles, in certain contexts, overlap with these expectations only to a limited degree, thereby producing distance and semantic gaps. This situation is addressed not as a generational characteristic, but as a reflection of sensitivity patterns shaped by contemporary socio-psychological conditions. Consequently, the article argues that an approach integrating psychological regulation, theological layers of meaning, and anthropological youth dynamics—namely, the therapeutic religious language—holds significant potential for generating a more secure, holistic, and relationally attuned mode of religious communication with young people.

Keywords: Psychology of Religion, Religious Communication, Therapeutic Religious Language, Youth Psychology

GİRİŞ

Dinsel iletişim, yalnızca kutsal içeriklerin bildirilmesini sağlayan doğrusal bir aktarım formu olarak değil; bireyin kutsalla kurduğu temasın psikolojik, ilişkisel ve teolojik katmanlarda şekillendiği çok boyutlu bir anlam etkileşimi olarak ele alınmaktadır (Campbell ve La Pastina, 2010). Bu çerçevede dinsel iletişim, modern kuramsal okumalar içinde “anlam üretimi”, “anlamın ortaklaşa tartışılması” ve “sembolik evrenin bireysel-ortak düzeyde yapılandırılması” süreçlerini içeren yüksek karmaşıklıkta bir iletişimsel alan olarak yeniden tanımlanmaktadır. Dolayısıyla dinsel söylemin etkinliği, iletilen bilginin doğruluğundan daha çok söz konusu bilginin bireyin psiko-varoluşsal duyarlılık alanlarıyla ne ölçüde uyumlanabildiği üzerinden değerlendirilmektedir (Morgan, 2013).

Genç bireylerin dinsel içerikleri alımlama biçimlerine ilişkin güncel araştırmalarda, klasik teolojik anlatıların modern gençlik deneyimini açıklamakta yetersiz kaldığı; bunun yerine duygulanımsal beklentiler, ilişkisel güven gereksinimleri, bireysel anlam kurma süreçleri ve deneyim-temelli alımlama kalıplarının belirleyici hâle geldiği belirtilmektedir (Twenge ve ark., 2015). Dolayısıyla inancın doğrulanmasından çok, bireyin içsel bütünlüğüne, psikolojik düzenleme süreçlerine ve yaşamsal karşılık bulma ihtiyacına katkı sağlayan bir anlam alanı olarak değerlendirilmesi, gençlerin teolojik bilgilere yaklaşımını da dönüştürmektedir (Flory ve Miller, 2016). Bu dönüşüm, dinsel iletişimin yalnızca bilişsel içeriğe dayalı bir aktarım süreci olmadığını; psikolojik, ilişkisel ve varoluşsal boyutlarda çok katmanlı bir uyumlama gerektirdiğini göstermektedir.

Sekülerleşmenin bireysel bilinç ve kimlik gelişimi üzerindeki etkileri, dinsel söylemin hem içeriksel hem de biçimsel düzeyde yeniden düşünülmesini zorunlu kılmaktadır (Ysseldyk ve ark., 2010). Gençlerin seküler bir psikolojik eko-sistem içerisinde şekillenen anlam haritalarında din, salt otoriteye dayalı bir normatif sistem olarak değil; bireysel yaşam pratikleriyle bütünleşen bir varoluş modülü olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda klasik didaktik-otoriter söylem biçimlerinin genç kuşakların alımlama süreçleriyle örtüşmekte zorlandığı; özellikle duygusal güvenlik, ilişkisellik ve kişisel anlam bütünlüğü gibi alanlarda uyumsuzluklar oluşturabildiği görülmektedir (Voas ve Chaves, 2016). Bu nedenle dinsel iletişimin, gençlerin güncel psiko-sosyo-teolojik duyarlılıklarına uygun bir açılımla yeniden çerçevelenmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Modern ve post-modern iletişim paradigması içerisinde dinsel söylem, içsel dünyaya erişebilen, duygusal farkındalık içeren ve anlam katmanları arasında geçişlilik sağlayabilen bir iletişimsel yapı olarak ele alınmaktadır (Dollahite ve Marks, 2019). Genç bireylerin dinsel içerikleri, yalnızca bilişsel doğruluk üzerinden değil; ilişkisel uyumluluk, duygusal güvenilirlik ve yaşamla temas kurma kapasitesi üzerinden değerlendirdiği görülmektedir. Bu yaklaşım, din dilinin salt öğretici bir aktarımdan çıkarılarak, bu yaş grubundaki bireylerin kimlik bütünlüğünü destekleyebilen, duygusal yüklenmeleri dönüştürebilen ve içsel yönelimi güçlendirebilen bir iletişimsel forma doğru yeniden yapılandırılmasını gerektirmektedir (Whitehead, 2014). Bu durum, din diline terapötik bir boyut kazandırılmasını yalnızca pedagojik bir tercih olmaktan çıkararak, genç kuşaklarla sağlıklı dinsel iletişim kurabilmenin önkoşulu hâline getirmektedir.

Genç bireylerde gözlemlenen inanç gerilimleri çoğu kez dogmatik içerik baskısı, anlam boşluğu, metafizik temsillerle duygusal temas kuramama ve beyinsel-yapısal gelişim süreçleriyle uyumsuz anlatı formları gibi çok katmanlı psiko-teolojik etkenlerle ilişkilendirilmektedir (Smith, 2003). Bu gerilim, inancın yalnızca teolojik gerekçelendirme zemininde açıklanamayacağını; iletişimsel uyumsuzlukların da bu süreci belirgin biçimde etkilediğini göstermektedir. Bu nedenle din dilinin, literalistik bir yorum düzeyine hapsolmadan, gençlerin yaşam bağlamıyla keşilebilecek anlam açıklıkları üretebilmesi önem taşımaktadır (Arweck, 2016). Böyle bir dönüşümün, genç nüfus kesiminin inançla kurduğu teması daha sürdürülebilir hâle getirebileceği öne sürülebilir.

Gençlik dönemine özgü duygulanımsal hassasiyetlerin ve kimlik geliştirme süreçlerinin din dilinin iletişimsel etkisini doğrudan etkilediği; bu nedenle din dilinin psikolojik düzenleme, teolojik anlam ve sosyo-antropolojik bağlamlar arasında aracı bir konum üstlenmesi gerektiği

belirlenmektedir (Shavira ve Pardomuan, 2025; Clark ve ark., 2025). İşte bu noktada terapötik din dili yaklaşımı, genç bireylerin içsel çatışmalarını gözetken, yaşam pratikleri ile uyum sağlayan, anlamı indirgmeden aktarabilen ve teolojik içeriği bozmadan ancak psikolojik erişilebilirlik düzeyinde yeniden düzenleyebilen bir iletişim modeli üretme hedefi taşımaktadır.

Bu makalede, gençlerle kurulan dinsel iletişimin modern koşullarda neden kırılma eğilimi gösterdiği kavramsal olarak tartışılmış; dinsel iletişimde karşılaşılan bu kırılmanın psiko-teolojik ve sosyo-kültürel arka planı ilgili literatür temelinde analiz edilmiş ve genç kuşaklarla daha güvenli, kapsayıcı ve ilişkisel açıdan uyumlu bir iletişim oluşturabilmek için terapötik din dili yaklaşımına dayalı kavramsal bir çerçeve önerilmiştir. Böylelikle dinsel anlatı dilinin, genç bireyin varoluşsal ihtiyaçlarıyla kesişebilen, duygu düzenleme kapasitesine duyarlı, teolojik içeriği erişilebilir kılan ve iletişimsel temasın niteliğini güçlendiren çok-disiplinli bir zeminde yeniden yapılandırılmasının gerekliliği ortaya konulmuştur.

1. GENÇLERİN PSİKO-SOSYO-TEOLOJİK PROFİLİ

Gençler, yalnızca dijitalleşmiş bir toplumsal katmanın temsilcisi değil; aynı zamanda duygulanımsal aidiyet biçimleri, kimlik kurulum stratejileri ve anlam üretme kapasiteleri bakımından postmodern öznenin en belirgin örüntüsünü oluşturan dinamik bir kuşak olarak değerlendirilebilir (Manalang, 2021). Bu genç kuşağın metafizik gerçeklikle kurduğu ilişki, klasik doktrinel bağlılık veya kurumsal aidiyet ekseninden daha çok bireysel deneyim, öznel geçerlilik ve psiko-varoluşsal tutarlılık temelinde şekillenmektedir (Lewis, 2022). Dolayısıyla dinsel anlatılar, gençlerin zihinsel çerçevelerinde yalnızca teolojik önermeler değil; aynı zamanda anlam, bütünlük ve duygulanımsal karşılık üretme kapasitesi açısından değerlendirilmektedir (Gale ve ark., 2023). Bu nedenle din dilinin klasik kodları, genç bireylerin semantik yapılarıyla uyumsuzluk gösterebilmekte; iletişimsel kırılmalara ve anlamsal uzaklaşmalara yol açabilmektedir (Peterson, 2023).

Gençlerin psikolojik yapılanmasında dikkat çeken temel unsur, duygu merkezli algı süreçleri ile bilişsel bağımsızlık arasında kurulan denge arayışıdır (Twenge, 2017). İnanç nesnesine yönelim, doğruluk iddialarından çok psikolojik güvenlik duygusu, duygusal açıklık ve benlik bütünlüğüyle kurulan ilişki üzerinden anlam kazanmaktadır. İnanç bu çerçevede genç bireyin yalnızlık, karmaşıklık ve kırılma eğilimi deneyimlerine eşlik eden bir “varoluşsal destek alanı” olarak içselleştirilmektedir. Bu nedenle otoriter ve mutlaklaştırılmış teolojik söylemlerin gençlerde direnç oluşturduğu, bu söylemlerin bireysel öz-yeterlilik ihtiyacıyla çatıştığı görülmektedir (Mercadante, 2014). Dolayısıyla gençlerin dinselikle kurduğu bağın epistemolojik değil, daha çok psikolojik düzlemde işleyen bir ilişki formu olduğu anlaşılmaktadır.

Sosyolojik açıdan bakıldığında modern dönemdeki genç bireylerin dinsel topluluklara yönelmekten daha çok anlam merkezli, duygusal güvenlik sağlayan ve kimliksel esneklik tanıyan mikro-grup etkileşimlerini tercih ettiği görülmektedir. Klasik dönem geleneksel cemaat yapıları gençler tarafından çoğu zaman normatif baskı ve homojenlik dayatısı olarak algılanmakta; bu nedenle dinsel pratikler daha bireysel, estetikleştirilmiş ve kişiselleştirilmiş biçimde yürütülmektedir. Bu durum, dinsel aidiyetin kurumsal çerçevelerden çıkarak deneyimsel ortaklıklar, manevi arkadaşlık ilişkileri ve dijital etkileşim ağları üzerinden kurulan hibrit bir din sosyal psikolojisi modeline yöneldiğini göstermektedir (Heelas ve Woodhead, 2008). Dolayısıyla gençlerin anlam üretiminde ritüelistik katılık değil duygusal yakınlık; kurumsal bağlılık değil içeriksel geçirgenlik belirleyici hâle gelmektedir.

Teolojik açıdan değerlendirildiğinde ise genç kuşakların metafizik temsillere ilgisinin tamamen kaybolmadığı; ancak bu ilginin geleneksel dogmatik bağlamlardan ayrılarak deneyimlenebilir, etik duyarlılıkla uyumlu ve kişisel yaşantılarla bütünleşebilen bir forma dönüştüğü görülmektedir (Miller & Barker, 2016). Gençler için inanç, yalnızca bilişsel bir kategori değil; aynı zamanda etik duyarlılığın, anlam kurma süreçlerinin ve psikolojik onarım kapasitesinin bir bileşenidir. Bu nedenle teolojik kavramların genç bireylere sabit doktrinel formlar olarak sunulması yerine; bu kavramların yaşam döngüsüyle uyumlu, çok-katmanlı ve katılımcı bir çerçevede yeniden düzenlenmesi gerekmektedir (Mercadante, 2014).

Gençlere yönelik dinsel iletişim stratejilerinin etkisi, bu kuşağın anlam kurma biçimlerinin doğru içselleştirilmesine bağlıdır. Bu nedenle yalnızca içeriksel yenilenme değil, aynı zamanda anlatı biçimlerinin ve etkileşimsel tonun da dönüşmesi gerekmektedir (Swinton, 2001). Genç bireylerin kutsal metinlerin literal yorumlarından daha çok yaşamsal karşılıklarını önemsendiği; değer üretimini mutlak dogmalardan değil ilişki temelli gerçekliklerden türettiği görülmektedir. Bu çerçevede terapötik bir din dili, genç kuşağın kimlik bütünlüğünü destekleyen, varoluşsal kırılmalarına temas eden ve dijital-duygusal deneyim alanlarıyla uyum kurabilen bir kavramsal örgü sunabilir (Doehring, 2014). Bu dil, gençler için yalnızca iletişimsel bir araç değil; içselleştirilebilir bir psiko-varoluşsal iyileşme ortamı işlevi görebilir.

Modern dönemdeki genç kuşağın psiko-sosyo-teolojik profili, klasik din dilinin işleyişine hem eleştirel hem de yenileyici bir çerçeve sunmaktadır. Gençlerin inançla kurduğu ilişki bilişsel değil duygulanımsal; kurumsal değil bireysel; otorite merkezli değil karşılıklı temas üreten bir yapıda gelişmektedir. Geleneksel dinsel anlatı dili bu çok-katmanlı ve geçirgen kimlik yapısıyla uyum kurmakta zorlanmakta; sabit önermeler genç bireyin duygusal açıklık ve yaşantısal geçerlilik arayışıyla çelişmektedir. Bu nedenle gençlerin içsel ihtiyaçlarını önceleyen bir din dili, yalnızca içerik üretimine değil; bu içeriğin hangi psikolojik eşiğe uygun olarak, nasıl ve kimle paylaşıldığına dair bir duyarlılık geliştirilmesine bağlıdır. Psiko-pedago-sosyo-antropo-teolojik bütünlük içerisinde tasarlanan bir terapötik bir din dili, genç kuşağın inancı dışlamadan, içselleştirerek yaşamasına imkân tanıyan bir anlam köprüsü oluşturabilir. Bu dil, kutsalı sadece bildiren değil; genç bireyin varoluşsal kırılmalarına eşlik eden, etik yönelimlerini destekleyen ve kimlik bütünlüğünü güçlendiren bir söylem rejimi sunabilir. Dolayısıyla gençlere yönelik dinsel iletişim, teolojik aktarımın ötesine geçerek psikolojik refakat, duygusal eşlik ve kültürel etkileşim zemininde çok-disiplinli bir iletişim modeline dönüşmek durumundadır.

2. GENÇ KUŞAKTA ANLAM ARAYIŞI VE DİNSEL TEMAS ALANLARI

Modern dönemdeki genç kuşağın dinsel yönelimleri, yalnızca inanç sistemlerine yönelik bilişsel mesafe ya da teolojik sorgulamalar üzerinden değil; aynı zamanda beden, mekân ve dijital varlık gibi çağdaş antropolojik kategorilerle kurduğu çok katmanlı etkileşim biçimleri üzerinden değerlendirildiğinde daha bütüncül biçimde anlam kazanmaktadır. Bu kuşakta inanç; soyut kavramsal bağlılıktan daha çok deneyimsel temsiller, duyuşsal bütünlük arayışı ve dijital kimlik anlatılarıyla iç içe işleyen bir süreç olarak görülmektedir. Dolayısıyla dinsel ifade, artık yalnızca söylemsel aktarım yoluyla değil; beden performansları, dijital imgeler ve mekânsal katılım pratikleri üzerinden de anlam üretebilmektedir (Cheong ve ark., 2009). Bu doğrultuda, kutsalın temsil mekânları sabit yapılardan dijital simülasyonlara; kolektif ritüel alanlarından bireysel etkileşim yüzeylerine doğru kaymakta, böylece dinsel iletişimin tematik evreni genişleyip dönüşmektedir (Hutchings, 2011).

Antropolojik açıdan beden, genç bireylerin inancı deneyimlediği bir yüzey, anlamın dışavurum alanı ve toplumsal aidiyetin sembolik taşıyıcısı olarak öne çıkmaktadır (Csordas, 1994; McGuire, 2008). Gençlerin bedenle kurduğu ilişki, dinsel anlatının da dönüşümünü zorunlu hâle getirmektedir. Bedeni bastırmaya, disipline etmeye veya yüceltmeye dayalı klasik normatif söylemlerin yerini; bedeni bir deneyim alanı olarak kabul eden, duygusal süreçleri tanıyan ve bedeni kişisel varoluşun anlam katmanlarından biri olarak değerlendiren antropo-teolojik bir yaklaşım almaktadır. Bu çerçevede, genç bireylerle kurulacak din dili; bedeni dışlayan değil, onu anlamın taşıyıcı bileşenlerinden biri olarak içeren bir semantik genişleme gerektirmektedir (Taves, 2009; Klassen, 2011).

Mekân kategorisi de genç kuşakta yalnızca fiziksel bir yapı değil; duygusal, estetik ve ilişki kodlarla oluşturulan çok katmanlı bir anlam alanı hâline gelmiştir (Knott, 2015). Geleneksel kutsal mekânlar, genç bireylerin gözünde çoğu zaman sabit kimliklerin temsilcisi olarak algılanmakta; buna karşılık kişisel olarak kutsanan mekânlar daha çok sessizlik, estetik uyum, dinginlik ve duygusal rahatlatma gibi faktörlerle şekillenmektedir. Bu nedenle kutsallığın, teolojik olarak yüklenmiş bir nitelikten çok yaşantısal biçimde oluşan bir değer olarak kavranması, dinsel iletişimin mekânsal anlatılarını da dönüştürmektedir. Kutsal olan artık

yalnızca cami veya kilise gibi teolojik-kurumsal alanlarla sınırlı kalmamakta; genç kuşağın duygusal düzenleme kurabildiği her türlü fiziksel veya dijital alanda ortaya çıkabilmektedir (Meyer, 2012; Bielo, 2011). Bu durum, mekânın kutsalla ilişkisinin sabit değil, değişken, öznel ve geçişli bir nitelik taşıdığına işaret etmektedir.

Genç kuşağın dijital varlığı, inancın dijital kültürel ortamda yeniden üretildiği post-fiziksel bir antroposfer olarak değerlendirilebilir. İnanç, artık yalnızca fiziksel topluluklarda değil; çevrim içi etkileşimlerde, sosyal medya anlatılarında ve sanal deneyim platformlarında da kurulabilmektedir. Dijital alan, genç birey için bir tür dijital-spiritüel eko-sistem niteliği taşıyabilmektedir (Cheong, 2014). Bu bağlamda dijital imgeler, dinsel semboller veya manevi içerikler; gençlerin benlik anlatısında duygusal karşılıklar üreterek ritüel bir işlev görmektedir. Genç kuşakta dijital kutsallığın oluşumu, dogmatik yapılardan çok estetik çekicilik, paylaşılabirlik ve kimlik temsillerine dayanmaktadır. Bu nedenle din dilinin, dijital anlatı sistemlerine uyarlanabilir bir biçimde yeniden kodlanması gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Campbell ve Bellar, 2022).

Beden, mekân ve dijital varlık birlikte ele alındığında, genç bireylerle kurulacak etkili dinsel iletişimin yalnızca dilsel değil; aynı zamanda deneyimsel, estetik ve duygusal olarak çok katmanlı biçimde tasarlanması gerektiği görülmektedir. Gençlerin dinsel temas noktaları, geleneksel söylemin öngördüğü yapısallıktan farklı olarak; daha çok bireysel deneyim, anlamlı katılım ve estetik karşılık üzerinden şekillenmektedir. Bu bağlamda beden, kutsalla temasın dolaylı bir aracı değil; anlamın doğrudan ifade zeminlerinden biri hâline gelmekte; mekân ise sabit normatif göstergelerden daha çok öznel kutsallık alanı olarak yeniden tanımlanmaktadır. Dijital varlık ise kutsalın yalnızca temsil edildiği değil, aynı zamanda yeniden üretilip dolaşıma sokulduğu ve kimlikle bütünleştiği bir inanç ortamı sunmaktadır.

Bu doğrultuda din dili; yalnızca doktriner içerik taşıyan bir söylem olmaktan çıkarılarak, gençlerin ontolojik, fenomenolojik ve dijital katmanlarına temas edebilen genişletilmiş bir yaşantısal anlam matrisi hâline getirilebilir. Genç birey için inanç, soyut bilgi aktarımıyla değil; hissedilebilirlik, yaşanabilirlik ve psikolojik karşılık üretme kapasitesiyle anlam kazanmaktadır. Bu nedenle dinsel anlatı dili, metinsel ifadelerle sınırlı olmayıp görsel, mekânsal ve bedensel anlatım biçimlerini de içerecek biçimde yeniden tasarlanabilir. Kutsal olan artık sadece anlatılan değil; aynı zamanda hissedilen, görüntülenen ve yaşanan bir varoluşsal gerçeklik olarak anlaşılacak zorundadır. Dolayısıyla bu dönüşüm, dinsel iletişimi salt bir bilgi iletim sürecinden çıkararak genç kuşağın kimlik oluşumuna, duygusal bütünleşme süreçlerine ve kültürel aidiyet oluşturma çabalarına katkıda bulunan çok katmanlı bir etkileşim alanı hâline getirebilir.

3. GENÇ BİREYLERDE İNANÇ VE DUYGULANIM İLİŞKİSİ

Modern dönemdeki genç kuşağın inançla kurduğu ilişki, klasik epistemolojik teoloji modellerinden farklı olarak duygu merkezli, ilişki odaklı ve deneyim öncelikli bir yönelimle karakterize edilmektedir. Bu kuşak açısından inanç; doğruluk ya da mutlaklık iddialarından çok, bireyin yaşantısal sürekliliğinde bütünlük, içsel tutarlılık ve psikolojik güvenlik sağlayabilme kapasitesi doğrultusunda anlam kazanmaktadır. Böylelikle inanç, yalnızca bilişsel bir “bilgi nesnesi” olarak değil; duygusal temas, ilişkisel yakınlık ve içsel güven duygusunun eşlik ettiği bir varoluş ilişkisi olarak konumlanmaktadır (Smith ve Denton, 2005). Bu nedenle teolojinin, genç bireyler söz konusu olduğunda, tek yönlü bildirim dilinden daha çok karşılıklı temas alanları, içsel etkileşim ve ortak anlam üretimi üzerinden işleyen bir düşünsel eko-sistem olarak yeniden ele alınması gerekmektedir (Ward, 1999; Mercadante, 2014).

Etkileşimsel teoloji kavramı, teolojik anlamın yukarıdan-aşağıya dikte edilen sabit bir yapı olmaktan daha çok genç bireyin yaşantı dünyasından hareketle diyalojik bir düzlemde şekillendiği bir anlam üretim sürecini ifade etmektedir. Genç kuşak için Tanrı tasavvuru; soyut ve erişilemez bir mutlaklık şeklinde değil, deneyimlenebilir, içsel temas kurulabilir ve duygusal bağ geliştirilebilir bir metafizik muhatap olarak belirmektedir. Tanrı, bu çerçevede, gençlerin varoluşsal yalnızlığıyla baş etmesine eşlik eden, duygusal sürekliliğini destekleyen ve içsel bütünlük arayışına anlamlı bir yön veren bir referans odağı hâline gelmektedir. Böyle bir ilişki

zemininde inanç dili, empati temelli, derinlikli ve duygusal açıdan geçirgen bir form kazanarak, bu kuşağın iç dünyasındaki kırılmaları, belirsizlikleri ve arayışları dikkate alan bir söylem alanı üretmektedir (Ammerman, 2013).

Genç bireylerde gözlemlenen bu yeni inanç biçimi, teolojik duyarlılığın üç temel duygulanımsal kod üzerinden şekillendiğini düşündürmektedir. İlk kod, *ontolojik açıklık* olarak adlandırılabilir bir talebi ifade etmektedir. Bu talep, bireyin inançla ilişkisini idealize edilmiş, kusursuz bir iman imgesine göre değil; kırılma noktalarını, içsel yaralarını ve duygusal kırılma noktalarını saklamadan sürdürebilme isteği şeklinde ortaya çıkmaktadır (Beaudoin, 2000). İkinci kod olan *etik yankı*, bireyin ahlaki yönelimlerini dışsal ve katı normlardan daha çok içsel değerlendirme süreçleri, vicdani tutarlılık ve duygusal uygunluk üzerinden kurma eğilimini göstermektedir. Böylece etik, emir-yasa merkezli bir yapı olmaktan çok içsel uyumun ve ilişkisellikte hissedilen doğruluk duygusunun bir sonucu olarak anlam kazanmaktadır. Üçüncü kod ise *anlatısal katılım* olarak nitelendirilebilecek bir ihtiyaç biçiminde belirmektedir. Bu ihtiyaç, gençlerin yalnızca dinleyen ve pasif alıcı olarak değil; inanç anlatısının anlam üretim sürecine kendi yaşantılarını, deneyimlerini ve sorgulamalarını katan aktif bir özne olarak konumlandırılması gerekliliğine işaret etmektedir (Turaki, 2000).

Genç kuşakta ortaya çıkan bu etkileşimsel teoloji yönelimi, yalnızca kuramsal bir açılım önermekle kalmamakta; aynı zamanda dilsel, pedagojik ve ritüel düzeylerde yapısal bir dönüşümü zorunlu kılmaktadır. Bu teoloji biçimi, sabit tanımlar yerine açık uçlu sorular; mutlak ve tek sesli hükümlerin yerine içsel temas çağrılarını; kapalı doktriner anlatıların yerine çoğulcu, deneyime açık ve katılımcı söylemleri öncelemektedir (Sedmak, 2002). Bu nedenle genç bireyler için inanç, yalnızca Tanrı'ya yönelim içeren bir kabul değil; aynı zamanda kişinin kendi benliğine, iç dünyasına ve varoluşsal derinliğine yönelik geliştirilen psiko-teolojik bir öz farkındalık pratiği olarak şekillenmektedir. Etkileşimsel teoloji, Tanrı hakkında konuşmaktan daha çok Tanrı'yla birlikte düşünmeyi; inancı soyut kavramsal tanımlara hapsedmekten çok, onu yaşantısal karşılıkları içinde yeniden kurmayı temel alan bir çerçeve sunmaktadır (Ammerman, 2013).

Klasik sistematik teolojinin soyut kavram evreni ile genç bireylerin duygulanımsal anlam arayışı arasında gerçekçi bir köprü kurulabilmesi, etkileşimsel teolojik duyarlılıkların geliştirilmesine bağlı görünmektedir. Genç kuşak açısından inanç, doğruluk iddialarının salt kabulünden daha çok anlamlı ilişkisel temasların kurulması, içsel uyumun güçlendirilmesi ve duygusal güvenlik alanlarının oluşturulmasıyla mümkün olan bir varoluş pratiği olarak deneyimlenmektedir. Dolayısıyla teolojik söylemin yalnızca kavramsal düzlemde değil; fenomenolojik, estetik ve psikolojik boyutlarda da yeniden yapılandırılması gerekmektedir. İnancın gençler için anlamlı hâle gelmesi; içerdiği önermeler kadar, bu önermelerin hangi üslupla aktarıldığı, hangi duygusal eşiklere seslendiği ve bireyin kimlik örgüsüyle nasıl bütünleştiğiyle doğrudan ilişkilidir. Bu sebeple inanç dili, salt bilgi taşıyan bir araç olmaktan çıkarılarak, genç kuşağın duygusal bütünlüğünü destekleyen, içsel çatışmalarına eşlik eden ve etik yönelimlerini besleyen bir anlatı evreni olarak düşünülebilir. Bu bağlamda, etkileşimsel teoloji, teolojik düşünceyi yaşantıyla buluşturan, genç bireyin kimlik yapılanmasını destekleyen ve kutsal gündelik yaşamın dinamikleriyle ilişkilendiren çok katmanlı bir anlam mimarisi sunabilir.

4. TERAPÖTİK DİN DİLİ VE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

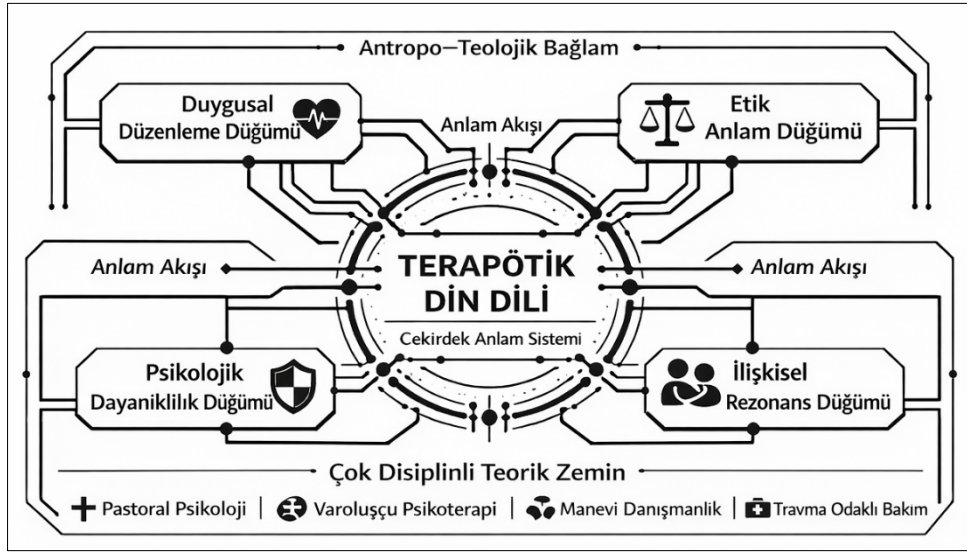
Türk din psikolojisi literatüründe ilk kez din psikoloğu Koç (2018) tarafından önerilen *terapötik din dili* kavramı, dinsel iletişimin yalnızca metafiziksel doğruların dikey biçimde aktarıldığı, tek yönlü ve dogmatik bir teolojik bildirim rejimi olarak işlemlerini aşmayı hedeflemektedir. Bu yaklaşım, bireyin psiko-spiritüel ihtiyaçlarını, varoluşsal kırılma noktalarını ve anlam kaybı alanlarını dikkate alan çok katmanlı bir dinsel iletişim modeli olarak yapılandırılmaktadır. Bu modelde din dili, doğruluk-yanlışlık eksenine sıkışmış geleneksel söylemden ayrılarak; semantik esneklik, empatik yakınlık ve ruhsal temas kapasitesi gibi işlevsel boyutları önceleyen ilişkisel bir anlam alanı niteliği kazanmaktadır (Swinton, 2001). Dolayısıyla dinsel iletişim, kutsal bilginin aktarımıyla sınırlanan bir süreç olmaktan çıkarak; genç bireylerin içsel bütünlüğünü destekleyen, ontolojik yalnızlık alanlarında anlam üretimine imkân veren ve

bireysel yaşam döngülerinin duygusal ritmine eşlik eden bir psiko-teolojik sistematığe dönüşmektedir (Louw, 2012).

Yukarıda sözü edilen bu dönüşümsel perspektif, pastoral psikoloji, varoluşçu psikoterapi, manevi danışmanlık ve travma odaklı iyileştirme modelleri gibi disiplinlerin teolojik düşünceyle kurduğu çok-disiplinli etkileşim zemininde gelişmiştir (Wright, 2003; Patton, 2005). Terapötik din dili, doktrinel içeriklerin yeniden ifade edildiği bir aktarım türünden daha çok gençlerin nöro-psikolojik duyarlılıklarıyla uyumlu, toplumsal bağlama göre hareketlenen ve etik yönelim taşıyan çok katmanlı bir semantik yüzey olarak işlemektedir (bkz. Mutlu, 2023). Bu nedenle genç kuşak bireylerde mutlaklık iddiasına dayalı söylemlere yönelik bilişsel direnç yükselmiş; bunun yerini duygusal güvenlik sağlayan, ruhsal temas üreten, öz-şeffaflığa alan açan ve açık-kodlu anlatılarla kurulan etkileşimsel bir yönelim almıştır (Boynton ve Capretto, 2018).

Çağdaş literatürde terapötik din dilinin üç temel işlevsel boyutta örgütlendiği görülmektedir. İlk boyut, bireyin duygusal uyumlanmasını güçlendiren semantik örgüler aracılığıyla inançla kurduğu duygusal bağın yeniden düzenlenmesidir. İkinci boyut, etik duyusu harekete geçiren anlam üretim süreçleridir; burada din dili, katı davranış normları aktaran bir üst-otorite olmaktan daha çok genç bireyin içselleştirilmiş değer sistemleriyle temas kurabilen yönlendirici bir çerçeve niteliği kazanmaktadır (Park, 2005). Üçüncü boyut ise inanç ile psikolojik dayanıklılık arasındaki yapısal temas noktalarında belirginleşmekte; özellikle travmatik yaşantıların düzenlenmesinde terapötik bir başa çıkma kaynağı sunabilmektedir (Pargament, 2002). Bu üçlü yapı, dinsel anlatı dilini klasik vaaz-irşad retorikinden ayırarak; kutsal yalnızca bildiren değil, bireyi kutsalla temasa davet eden, varoluşsal karşılık üretme kapasitesi yüksek bir iletişim estetiğine dönüştürmektedir (krş. Pargament, 2011). Bu üçlü işlevsel yapı, terapötik din dilinin çok katmanlı ve ilişkisel karakterini bütüncül biçimde kavramsallaştırmayı mümkün kılmaktadır (ayrıca bkz. Şekil-1).

Şekil 1: Terapötik Din Dilinin Psiko-Spiritüel Yapısı

Yukarıdaki bu şekil, terapötik din dilinin klasik doğruluk-yanlışlık eksenine dayalı doğrusal bir aktarım biçiminden ayrılarak, duygusal düzenleme, etik anlam üretimi, psikolojik dayanıklılık ve ilişkisel rezonans/yankılanım düğümleri arasında işleyen bütüncül ve geri beslemeli bir anlam sistemi olarak nasıl yapılandığını kavramsal düzeyde göstermektedir. Modelde “anlam akışı”, bu işlevsel düğümler arasında tek yönlü bir iletimden ziyade karşılıklı etkileşim ve düzenleme süreçlerini temsil etmekte; antropo-teolojik bağlam ise bu psiko-spiritüel sistemin kültürel, ilişkisel ve varoluşsal zeminini çerçevelemektedir. Şekil, terapötik din dilinin metaforik düzeyde çok katmanlı, ilişkisel ve dinamik bir semantik işleyişi temsil ettiğini vurgulamak amacıyla kavramsal bir model olarak tasarlanmıştır.

Terapötik din dili, içerik ve biçim düzeyinde klasik dogmatik yapılardan ayrılmakta; anlam üretimini sabit doğrular üzerinden değil, ilişkisel, deneyimsel ve psiko-spiritüel etkileşim üzerinden örgütleyen dinamik bir semantik atmosfer sunmaktadır. Söylemin tonlamasında kabullenicilik; kavramsal yapısında duygusal şefkat; anlatı kurgusunda ise bağlamsal çoğulluk öne çıkmaktadır. Böylece genç bireyin yalnızca bilişsel değil, varoluşsal düzeyde de karşılık bulabildiği bir iletişimsel alan oluşmaktadır. Terapötik dinsel anlatı dili, bu niteliğiyle teolojik içerimi dönüştürmekten öte; gençlerin etik yönelimlerine, psikolojik iyi oluş haline ve sosyo-duygusal katılım alanlarına doğrudan temas eden bir anlam mimarisi üretmektedir.

Genç kuşakta belirginleşen dijitalleşmiş kimlik yapıları, bireysel özerklik isteği ve duygusal farkındalık kapasitesi dikkate alındığında, bu iletişim modelinin yalnızca tercih edilen değil, aynı zamanda kaçınılmaz bir gereklilik olduğu görülmektedir. Geleneksel din dilinin dışlayıcı, mutlaklaştırıcı ve yargılayıcı temsilleri, genç bireylerde ciddi bir temsil krizi yaratmış; bu nedenle dinsel anlatılarla bilişsel düzeyde kurulan temas, duygusal ve psikolojik düzeyde karşılık bulamamıştır (Campbell, 2010). Terapötik din dili, bu kırılma noktasında yalnızca söylemsel bir yenilik değil; teolojinin psiko-varoluşsal katmanlarını görünür kılan yapısal bir yeniden çerçeveleme stratejisi niteliği taşımaktadır. Çünkü terapötik yönelimli bir dil, inancı açıklamaktan çok; genç kuşağın kırılganlıklarını, arayışlarını, anlam kayıplarını ve kimliksel geçişlerini merkeze alan çok boyutlu bir semantik bağlam sunmaktadır (ayrıca bkz. Moberg, 2010). Böylece din, genç bireyin içsel yaşam döngüsünde yalnızca teorik bir inanç dizgesi değil; duygusal temas üreten, varoluşsal süreklilik sağlayan ve kimlik bütünlüğünü destekleyen psiko-varoluşsal bir aktör hâline gelebilmektedir.

5. DİNSEL ANLATI DİLİ İLE TERAPÖTİK SÖYLEM ARASINDAKİ TEMEL FARKLILIKLAR

Dinsel anlatı dili ile terapötik söylemin aynı iletişimsel bağlamda buluşabilen iki ayrı semantik rejim olduğu; ancak tarihsel kökenleri, işlevsel yönelimleri ve öznel deneyime hitap etme biçimleri bakımından belirgin yapısal ayrışmalar sergilediği görülmektedir. Dinsel anlatı dili, çoğunlukla normatif referanslara, teolojik doğruluk iddialarına ve davranışsal yönlendirmelere dayalı bir söylem evreni üretirken; terapötik söylem, bireyin psiko-spiritüel bütünlüğünü önceleyen, öznel deneyimi merkeze alan ve duygusal güvenliğe dayanan bir iletişim modelini esas almaktadır (Foskett ve Lyall, 1988). Bu nedenle her iki söylem türü, bireyin anlam arayışına yön verebilme kapasitesine sahip olsa da, bunu gerçekleştirme yolları, kullandıkları dilsel araçlar ve ilişkisellik biçimleri farklı düzlemlere dayanmaktadır (Doehring, 2015b).

Terapötik söylemin psikolojik açıdan bilişsel-davranışçı ve varoluşçu psikoloji yaklaşımlarından beslenen kökeni dikkate alındığında; bu söylem biçiminin, genç bireyin içsel çatışmalarına yönelen, duygusal yükü düzenleyen ve öznel deneyimi doğrulayan bir iletişim alanı oluşturduğu görülmektedir (Moon ve Benner, 2004). Bu bağlamda terapötik söylemin dili; yargılayıcı olmayan, güven ilişkisi geliştirmeye açık, özneliği tanıyan ve gençlerin içsel ritmine duyarlı bir karakter taşımaktadır. Dinsel anlatı dili ise çoğu zaman kutsal metinlerin normatif yapısına, dogmatik doğruluk kategorilerine ve ilahi otoriteye dayalı yönlendirici bir mesaj sistemine yaslanmakta; bu nedenle genç kuşağın öznel yaşantısından daha çok evrensel hakikat normlarını önceleyen bir retorik üretmektedir. Böylece terapötik söylemin kabul-edici, eşlik edici ve deneyime duyarlı yapısıyla; dinsel anlatı dilinin buyurgan, tebliğ edici ve normatif karakteri arasında belirgin bir yapısal-fenomenolojik ayrışma ortaya çıkmaktadır (Slater, Hall ve Edwards, 2001).

Modern dönem genç kuşağın inançla kurduğu ilişkinin psiko-spiritüel ihtiyaçlara dayalı bir içsel hassasiyet geliştirdiği düşünüldüğünde, dinsel anlatı dili ile terapötik söylemin kesişim alanlarının giderek daha görünür hâle geldiği söylenebilir. Her iki söylem biçimi de genç bireyin anlam ihtiyacına, kimlik bütünlüğüne ve duygusal regülasyon süreçlerine temas edebilmekte; farklı araçlarla da olsa benlik alanında bir yeniden düzenleme işlevi görebilmektedir (Weaver, 1995). Bu bağlamda düşünsel bir ortaklaşma alanı olarak *psiko-semantik eşlikçilik* kavramı önerilmektedir. Genç bireyin anlam krizlerine eşlik eden, onu yönlendirmeden destekleyen, sabit doğrular yerine açıklayıcı ve ilişkisel diyalog üreten bir iletişim formuna işaret edilmektedir

(Doehring, 2015b). Ancak bu ortak zemin, içerdiği potansiyel kadar belirgin sınırlar da barındırmaktadır. Terapötik söylem genç bireyin öznel iç dünyasını mutlak açıklıkla kabul etmeyi, onun gerçeğini geçerli bir deneyim olarak tanımayı ve yargısız tanıklığı esas alırken; dinsel anlatı dili belirli bir değer sistemine, ilahi/aşkın otoriteye ve normatif bir çerçeveye bağlıdır. Bu nedenle dinsel anlatı dili terapötikleşmeye çalışırken teolojik özünü zayıflatma, normatif içeriğini sekülerleştirme veya metafizik anlamını boşaltma riski taşımaktadır. Benzer şekilde terapötik söylemin dinsel bağlama aşırı uyarlanması, eğer yalnızca yüzeysel bir empati diliyle sınırlanırsa, dinsel mesajın derinlik, kutsallık ve metafizik yönelim boyutlarını azaltabilir. Dolayısıyla iki söylem biçiminin kesişiminde semantik uyum kadar içeriksel sınır bilinci ve işlevsel denge de gözetilmek zorundadır.

Genç kuşak bireylerin duygusal zekâsının yüksek oluşu, bireysel özerkliği önceleme ve ilişkisellik odaklı anlam üretme pratikleri, dinsel anlatı dilinin klasik formlarının yeniden değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu bireyler için dinsel anlatı yalnızca “ne söylendiği” ile değil, aynı zamanda “nasıl söylendiği” ile değer kazanmaktadır. Duygusal güvenlik, varoluşsal kabul ve anlatısal dahil edilme ihtiyaçlarının belirginleştiği bu çağdaş bağlamda, dinsel anlatının etkili olabilmesi içerik kadar formun da çok katmanlı bir iletişim estetiğiyle işlenmesini gerektirmektedir (Dean, 2010). Bu nedenle genç kuşağa yönelik bir dinsel anlatı dilinin, (i) terapötik söylemin kabullenici yapısını ve teolojik içeriğin değer-üretici niteliğini birlikte taşıyabilmesi; (ii) yönlendirmeyen ama rehberlik eden, (iii) mutlaklaştırmayan ama anlam üreten, (iv) yargılamayan ama etik bir zemin sağlayan bir iletişim biçimi geliştirmesi gerekmektedir (ayrıca krş. Özcan, 2022).

Dinsel anlatı dili ile terapötik söylemin kesişim alanında konumlanan ve ilk kez din psikoloğu Koç (2018) tarafından literatüre kazandırılan, bu makalede ise kuramsal ve kavramsal boyutlarıyla ayrıntılı biçimde çözümlenen bu iletişim modeli, basit bir retorik yenilenme olarak değerlendirilemez. Söz konusu model, genç bireyin psiko-spiritüel ihtiyaçlarına duyarlı, etik yönelimleri içsel tutarlılıkla bütünleştiren ve antropolojik duyarlılığı teolojik temellendirmeye buluşturan antro-poetik bir iletişim mimarisi olarak ele alınmalıdır (Capps, 1993). Bu çerçevede ortaya konan dönüşüm, yalnızca gençlerle kurulan iletişimsel bağların niteliğini güçlendirmekle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda dinsel düşüncenin soyut, normatif ve dışsal bir yapıdan çıkarılarak yaşayan, hissedilen ve bireysel deneyimle bütünleşen bir anlam alanına taşınmasına imkân tanımaktadır. Güncel yaşam pratiklerinde inancın, katı dogmatik kabullerden ziyade duygusal uyum, ilişkisellik ve içsel anlam üretimi ekseninde değer kazandığı dikkate alındığında, dinsel anlatı dilinde önerilen bu dönüşümün pedagojik bir tercihin ötesine geçtiği görülmektedir. Bu dönüşüm, çağın zihinsel iklimine, genç bireyin artan psiko-duygusal duyarlılıklarına ve insanın varoluşsal anlam ihtiyacına cevap verme iddiası taşıyan zorunlu ve bütüncül bir teolojik yeniden yapılanma olarak değerlendirilmelidir.

6. TERAPÖTİK DİN DİLİ VE MANEVİ DANIŞMANLIK İLİŞKİSİ

Terapötik din dili ile manevi danışmanlık ve rehberlik pratikleri arasındaki kesişim, yalnızca söylemsel bir paralellik düzeyinde değil, aynı zamanda psiko-spiritüel gereksinimlere duyarlılık, etik yönelim ve ilişkisellik bakımından belirgin bir fenomeno-semantik yakınlık sunmaktadır. Her iki alanın ortak amacı, genç bireyin ruhsal bütünlüğünü güçlendiren, duygusal dengeyi destekleyen ve anlam kaybı karşısında yön bulmasına imkân sağlayan bir iletişim biçimi oluşturmaktır. Bu kapsamda manevi danışmanlıkta öne çıkan empatik dinleme, gençlerin inanç temelli yaşantılarını çok katmanlı bir bütünlük içerisinde kavramayı hedeflediği için terapötik din dilinin semantik yapısına doğrudan katkı sağlamaktadır (Frederick, 2009). Bu çerçevede şefkat temelli dinleme, varoluşsal eşlikçilik ve yargılamadan rehberlik ilkeleri terapötik din dilinin temel bileşenlerini oluşturmaktadır (Doehring, 2015b). Terapötik din dili, dinsel anlatı dilinin geleneksel bilgi-aktarıcı yapısını aşarak, genç danışanın kırılganlık alanlarını tanıyan ve bu alanlarda anlam yeniden yapılanmasına imkân veren bir söylemsel çerçeve üretmektedir. Bu bağlamda genç bireyin kendi inanç anlatısını yeniden yorumlayarak psiko-teolojik bir bütünlük kurmasına destek sağlanabilmektedir.

Manevi danışmanlık, pastoral bakım geleneğinin tarihsel birikiminden beslenmekle birlikte çağdaş biçimiyle genç kuşağın yaşam döngüsündeki kırılgan dönemlerde —hastalık, kayıp, kimlik krizi, travma gibi— ruhsal destek sunan, teolojik dogmaları dayatmayan ve kişisel deneyimi merkeze alan etik-duyarlı bir rehberlik formu olarak tanımlanmaktadır. Bu yaklaşımda temel amaç, genç bireyin anlam ihtiyacını karşılayabilecek güvenli bir diyalog alanı üretmektir (Fitchett ve Risk, 2009). Bu nedenle kullanılan dil, yalnızca kutsal metinlerin aktarıcısı olmaktan çıkarak, anlam arayışı içindeki genç danışmanla duygusal temas kuran bir eşlikçi niteliği kazanmaktadır. Terapötik din dili tam da bu noktada manevi danışmanlık pratiğinin söylemsel ve ilişkisel zeminini güçlendiren, özellikle kişisel mahremiyetine duyarlı ve içsel güvenlik ihtiyacı yüksek olan genç bireyler açısından kritik bir araçsallık taşımaktadır (Boateng, 2019).

İşlevsel düzeyde bu yakınsamanın üç temel eksen üzerinden yapılandığı görülmektedir: İlk olarak *iletişimsel ton* bakımından her iki yapı da otoriter bir söylem yerine, kişinin öznel deneyimini onaylayan, açık uçlu ve güven oluşturan bir ifade stilini tercih etmektedir. İkinci olarak *anlatı örgüsü* bakımından manevi danışmanlık ve terapötik din dili; yaşam öyküsüne duyarlı, empatik ve hikâye merkezli bir söylem üretmekte; pastoral bakımın postmodern formlarında görülen anlatsal yeniden çerçeveleme bu bağlamda anlamlı bir örnek sunmaktadır (Bidwell, 2004). Üçüncü olarak *amaç yönelimi* bakımından her iki yaklaşım da genç bireyin dönüşümünü zorlamayı değil, kendi içsel potansiyelini fark etmesine ve ruhsal doğrultusuyla bütünleşmesine imkân tanımayı hedeflemektedir. Bu ortak yönelim, terapötik din dilinin manevi danışmanlık ortamlarında doğal bir uygulama alanı bulmasını sağlamakta ve eşzamanlı olarak dinsel anlatı dilinin genç kuşaklarla daha işlevsel bir biçimde temas kurabilmesi için kurumsal bir formasyon alanı oluşturmaktadır (Doehring, 2015b). Ancak bu kesişimde dikkatle korunması gereken bazı sınırlar bulunmaktadır. Terapötik din dilinin aşırı psikolojikleşmesi durumunda inancın metafizik ve ruhsal boyutları silikleşebilir; aynı şekilde manevi danışmanlığın klasik dinsel anlatı diliyle yürütülmesi hâlinde danışan genç bireyde duygusal kopma ve iletişimsel direnç oluşabilir. Bu nedenle geçişkenlik, etik farkındalık, bağlamsal yetkinlik ve psiko-teolojik denge gözetilerek gerçekleştirilebilecek bir süreçtir (ayrıca krş. Şekil-2).

Şekil 2. Terapötik Din Dili ile Manevi Danışmanlık Arasındaki İşlevsel Yakınsama

Bu şekil, terapötik din dili ile manevi danışmanlık pratikleri arasındaki ilişkiselliğin üç temel eksen üzerinden nasıl yapılandığını kavramsal düzeyde betimlemektedir. İletişimsel ton, anlatı örgüsü ve amaç yönelimi eksenleri, her iki yaklaşımın otoriter söylemden uzak, öznel deneyime duyarlı ve dönüşümü zorlamayan bir rehberlik anlayışında nasıl kesiştiğini göstermektedir. Şeklin merkezinde yer alan kesişim alanı, terapötik din dilinin manevi danışmanlık bağlamında doğal bir uygulama zemini bulduğunu; aynı zamanda etik farkındalık, bağlamsal yetkinlik ve psiko-teolojik denge ilkeleri gözetildiğinde bu yakınsamanın genç bireylerin ruhsal bütünlüğünü destekleyen işlevsel bir iletişim modeli üretebildiğini vurgulamaktadır.

Genç bireylerle yürütülecek manevi danışmanlık uygulamalarında terapötik din dilinin hem yöntemsel bir kaynak hem de etik-duyusal bir arayüz olarak kullanılması, yalnızca gençlerin psikolojik iyilik hâllerine değil, aynı zamanda dinin genç kuşaklarla temas kurabilme kapasitesine de önemli katkılar sunabilir. Bu bağlamda manevi danışmanlık, bilişsel açıklamaların ötesine geçen; içsel anlam üretimini destekleyen ve ruhsal düzeyde derinlik oluşturan bir deneyim alanı sağlayabilir (Schreurs, 2001). Özellikle benlik merkezli, kırılganlık duyarlılığı yüksek ve özgürlükçü eğilimler sergileyen genç bireyler dikkate alındığında dinsel anlatı dilinin yargılayıcı yapıdan eşlik edici bir forma evrilmesi, terapötik işlevselliği artıran temel bir strateji hâline gelebilir (Culliford, 2002). Böylece terapötik din dili, genç bireyin hem inanç nesnesiyle hem de kendi iç dünyasıyla daha bütüncül ve güvenli bir temas kurmasına katkı sağlayan psiko-spiritüel bir alan üretebilir.

7. DİNSEL SÖYLEMİN PSİKO-EPİSTEMOLOJİK DÖNÜŞÜMÜ

Klasik modellerde iletişim, çoğunlukla dogmatik içeriğin doğrusal bir hat üzerinden karşı tarafa aktarılması şeklinde kavramsallaştırılmıştır. Dolayısıyla dinin tebliğ boyutu öncelenmiş; muhatabın psiko-spiritüel yapısı, bilişsel haritaları ve sosyo-kültürel bağlamı ise ikincil düzlemde değerlendirilmiştir. Ancak modern iletişim kuramlarının gelişimiyle birlikte dinsel söylemin yalnızca içerik taşıyan bir kanal değil; aynı zamanda karşılıklı anlam üretimi sağlayan etkileşimsel ve dinamik bir pratik olduğu yönünde paradigma dönüşümleri yaşanmıştır. Özellikle dinin sosyal alandaki temsilleri, ritüel pratikleri ve dijitalleşmiş iletişim biçimleri, din dilinin anlam üretme tarzını epistemolojik olarak yeniden şekillendirmiştir (Knott, 2005). Bu çerçevede dinsel söylemin işlevi, yalnızca bilgisel değil; varoluşsal, duygusal ve kültürel boyutları içeren çok katmanlı bir iletişim alanı olarak yeniden konumlandırılmaktadır. Dijitalleşmiş genç kuşakla kurulan dinsel anlatı dili, sabit doğrular taşıyan bir aktarımdan çok; anlamın, inancın ve kimliğin birlikte müzakere edildiği “üçüncü alanlar” a dönüşmüştür (Hoover ve Echchaibi, 2014).

Söz konusu bu yeniden konumlandırma sürecinde, özellikle fenomenolojik iletişim kuramları, dinsel söylemin mutlaklık iddiası yerine deneyimsel çokluklara açıklığını vurgulamış; anlamın sabit değil, bağlama duyarlı biçimde değişen, yeniden üretilen ve kişilerarası ilişkide dinamikleşen bir olgu olduğunu ileri sürmüştür. Bu doğrultuda dinsel anlatının taşıdığı içerik kadar, bu içeriğin iletilme biçimi, kullanılan dilsel kodlar ve muhatabın psiko-sosyal yapısına uygunluğu da iletişimin etkililiğini belirleyen temel unsurlar arasında değerlendirilmektedir. Modern hermenötik teolojide din dili, anlamı sabit önermelerden çok, yorumlayıcı bağlamlarda şekillenen dinamik bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Thiselton, 2007; Jeanrond, 2024). Dolayısıyla geleneksel “kaynak-mesaj-alıcı” modeli, dinsel anlatının çok-anlamlılık, simgesellik ve yorumsal esneklik içeren doğasını açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle daha katılımcı, karşılıklı ve çok katmanlı iletişim modelleri zorunlu hâle gelmektedir. Bu dönüşümün iletişimsel yansıması, dinsel anlatı dilinin genç bireylerin deneyimsel ve duygusal yapısıyla uyumlu bir söylem rejimine doğru evrilmesini gerekli kılmaktadır (Alston, 2019; krş. Çaylı, 2023).

Bilişsel hız, dijital dikkat dağılımı ve kimliksel çoğulluk ekseninde hareket eden genç kuşak profili dikkate alındığında, klasik ‘vaaz-irşad’ sınıfındaki din dili modellerinin iletişimsel gücünün giderek zayıfladığı görülmektedir. Genç bireylerde kutsala ilişkin algı; dogmatik değil, daha çok estetik, deneyimsel ve duygusal kategoriler üzerinden şekillenmektedir. Dolayısıyla dinsel iletişim, teolojik bilgi aktarımı olmaktan çıkarak, kimlik düzenleyici ve duygu işleyici bir arayüz olarak işlev kazanmak durumunda kalmaktadır. Ancak ilgili literatürün önemli bir bölümü, bu yeni iletişimsel dinamikleri gözeten içeriksel ve biçimsel bir reformasyon öneremediği için dinsel iletişimi hâlen sabit doğruların tek yönlü sunumu olarak değerlendirme eğilimindedir (Stuart-Buttle, 2013). Bu bağlamda dinsel anlatı teorilerinin revizyon ihtiyacı teknik bir yeniden yapılandırmanın ötesinde, ontolojik bir yeniden düşünüm gereksinimini de ortaya koymaktadır (ayrıca bkz. Ünlüsoy, 2019).

Dinsel söylemin genç bireyin içsel yapısıyla semantik uyum kurabilecek biçimde dönüşmesi, iletişimsel işlevselliğin en temel şartlarından biridir. Dolayısıyla klasik vaaz-irşad pratiklerini aşan, daha terapötik, daha diyalogik ve daha bağlamsal modellerin geliştirilmesi; yalnızca iletişim

başarısını artırmakla kalmamakta, aynı zamanda dinsel içeriğin genç kuşağın dünyasında yeniden anlamlı hâle gelebilmesini sağlayabilir. Böylece dinsel iletişim kuramları, gençlerin yalnızca zihinsel süreçlerine değil; duygusal, varoluşsal ve ilişkisel alanlarına hitap eden genişletilmiş bir kavramsal çerçeveye ve disiplinlerarası entegrasyon sürecine tabi tutulabilir.

8. DİNSEL ANLATININ PSİKO-SEMANTİK YAPISI

Dinsel söylemin çağdaş bireyde anlam üretme kapasitesinin giderek zayıflaması, yalnızca içeriksel bir çözülmeye değil; aynı zamanda anlatının taşıyıcısı olan iletişimsel yapının genç bireyin duygu-odaklı deneyim evreni, bilişsel yönelimleri ve varoluşsal temas biçimleriyle yeterli senkron kuramamasına dayanmaktadır (Astley, 2002). Bu durumda klasik dinsel anlatı dili, hem anlam yoğunluğunu hem de ilişki temelli etkileşimsel gücünü kaybederek gençlerin iç dünyalarıyla temas kurmakta zorlanan, duygusal karşılık üretmeyen bir iletişim biçimine dönüşmektedir. Bu nedenle dinsel anlatının yalnızca içerik düzeyinde değil, aynı zamanda psiko-semantik yapısında da kapsamlı bir yeniden yapılanma ihtiyacı belirmektedir (Davies, 2011). Din dilinin bu yeniden yapılanması, neyin söylendiği kadar nasıl söylendiğini, muhatabın hangi duygu-kodlarıyla ilişki kurduğunu ve anlatının hangi içsel psikolojik zeminde etkili olduğunu gözeten bir iletişimsel mimari gerektirmektedir.

Psiko-semantik formatlama, dinsel anlatının normatif-teolojik doğruların aktarımını aşarak, genç bireyin duygu-dokulu deneyim alanına, bilinçdışı inanç izleklerine ve içsel hafıza yapılarının sembolik örgüsüne hitap eden çok katmanlı bir anlam üretim süreci olarak tanımlanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu çerçevede dinsel anlatı dili, mutlak hakikatin tek yönlü bildirimi olmaktan çıkarak, psiko-teolojik yoğunluk taşıyan ve genç kuşağın içsel yapısıyla uyum kurabilen bir arayüz formuna evrilmektedir (krş. Kuramer, 2015). Genç bireyin semantik-duygulanımsal bütünlüğüne hitap eden metaforlar, ritmik vurgular, alegorik dokular ve simge-yüklü çağrışımlar; yalnızca estetik öğeler değil, aynı zamanda varoluşsal harekete geçiriciler olarak işlev görebilmektedir (Belzen, 2010). Dinsel anlatının etkisi, artık yalnızca iletilen içerikte değil; bu içeriğin hangi duygu düzleminde karşılık bulduğunda, hangi kimlik temsilinin içine yerleştiğinde ve gencin içsel dünyasında nasıl bir yankı oluşturduğunda anlam kazanmaktadır (Brueggemann, 2012). Dolayısıyla dinsel anlatı dili; konuşan değil temas eden, buyuran değil eşlik eden, soyutlayan değil içselleştiren bir yapı olarak yeniden konumlandırılabilir.

Genç kuşağa hitap eden bir dinsel anlatı dilinin psiko-semantik formasyonu, içeriksel yeniden düzenlemenin ötesinde yapısal, duygulanımsal ve etkileşimsel üç katmanlı bir organizasyon gerektirmektedir:

İlk düzlem olan *anlatısal geçirgenlik*, bireyin dinsel metinle kurduğu ilişkiyi edilgen bir alımlayıcılıktan çıkararak aktif bir anlam ortağına dönüştüren bir açıklık rejimi sunmaktadır. Böyle bir yapıda dinsel anlatı, genç bireyin kişisel anlam evrenine eklemlenebilen esnek bir söylem alanı oluşturabilmekte ve gencin kutsal anlatıları kendi varoluşsal bağlamlarında yeniden yorumlamasına imkân tanıyabilmektedir (Frei, 2013).

İkinci düzlem olan *duygusal uyum*, dinsel anlatının etkisini sözcüklerin duygusal tonlamasından metaforik örgünün sembolik çağrışımlarına, anlatı temposunun zihinsel işlenebilirliğinden söylemin şefkat-doygunluk kapasitesine kadar çok katmanlı bir duygu-tasarım sürecine bağlamaktadır. Dinsel anlatının genç bireyin içsel deneyim haritalarıyla uyumlu bir temas oluşturabilmesi, bu duygusal bütünlük kapasitesiyle yakından ilişkilidir (Belzen, 2010). Metaforlar ve simgesel yapılar, bu bağlamda bilişsel-duygusal tetikleyiciler olarak işlev kazanmaktadır.

Üçüncü düzlem olan *diyalojik yapı*, geleneksel dikey-tebliğ modelini aşarak çok yönlü, karşılıklı ve açık uçlu bir anlam inşasına dayanmaktadır. Genç kuşağın soruya açıklığı ve cevapsızlığı bir tehdit değil, bir imkân olarak değerlendiren yaklaşımı, dinsel anlatının diyalojik semantik yapı içinde yeniden örgütlenmesini gerektirmektedir (Bader, 2003). Bu çerçevede dinsel anlatı dili, hakikati bildiren bir sistem olmaktan çok, birlikte anlam kuran; epistemolojik tevazuyu ve yorumsal çoğulluğu içselleştiren bir iletişimsel form hâline gelebilir (bkz. Şekil-3).

Şekil 3. Dinsel Anlatının Üç Katmanlı Psiko-Semantik Yapısı

Bu şekil, genç kuşağa hitap eden dinsel anlatı dilinin psiko-semantik formasyonunu anlatısal geçirgenlik, duygusal uyum ve diyalojik yapı olmak üzere üç temel katman üzerinden kavramsal olarak betimlemektedir. Anlatısal geçirgenlik, dinsel söylemin genç bireyi edilgen bir alımlayıcıdan aktif bir anlam ortağına dönüştüren açıklık rejimini temsil ederken; duygusal uyum katmanı, metaforik çağrışımlar, sembolik dokular ve söylemsel tonlama aracılığıyla anlatının içsel yankılanım üretme kapasitesine işaret etmektedir. Diyalojik yapı ise dinsel anlatının tek yönlü tebliğ modelinden ayrılarak karşılıklı, açık uçlu ve birlikte anlam kurmaya dayalı bir iletişimsel form kazanmasını ifade etmektedir. Katmanların merkezinde yer alan psiko-semantik deneyim alanı, dinsel anlatının genç bireyin varoluşsal, duygusal ve bilişsel dünyasıyla temas kurabildiği ilişkisel zemini temsil etmektedir.

Yeniden yapılanma sürecinde geleneksel din diline ait bazı kavramların tamamen dışlanması gerekmez; ancak bu kavramların psiko-semantik çerçevede yeniden konumlandırılması zorunlu hâle gelebilir (ayrıca bkz. Kuvancı, 2012). Tarihsel teolojik kavramların —kulluk, iman, takva gibi— genç bireyin zihinsel-duygulanımsal yapısında ceza ve kontrol odaklı çağrışımlar üretmek yerine anlam, denge ve ruhsal yönelim ile ilişkili bağlamlara taşınması, bu kavramların daha güçlü bir içsel karşılık üretmesini sağlayabilir (Ammerman, 2013). Bu tür bir yeniden çerçeveleme, dinsel söylemin yalnızca yeniden söylenmesini değil; aynı zamanda yeniden hissedilmesini mümkün kılan bir anlam yoğunluğu kurabilir. Böyle bir anlatı formu, din dilinin genç bireyin ontolojik ihtiyaçlarıyla uyum kurabilen, içsel yankı üreten bir iletişim mimarisi hâline gelmesini sağlayabilir (Doehring, 2015a). Teolojik retoriğin bu bağlamda güncellenmesi, yalnızca biçimsel bir yenilenme değil; genç kuşağın ruhsal-toplumsal varlığına temas eden çok katmanlı bir anlam yeniden yapılanmasıdır.

Genç kuşak bağlamında dinsel söylemin dönüşümü, yalnızca içeriksel reformla açıklanamayacak kadar derin bir psiko-semantik yeniden yapılanma gerektirmektedir. Bu yeniden yapılanma, genç bireyin içsel deneyim mimarisiyle uyum kurabilen; diyalog, duygusal uyum ve anlatısal geçirgenlik üzerinden işlevselleşen bütünsel bir iletişim paradigmasını zorunlu kılmaktadır. Klasik teolojik kavramların sabit ve buyurgan temsillerden arındırılarak daha yüksek duygusal temas kapasitesi taşıyan semantik çerçevelere yerleştirilmesi, dinsel anlatının yalnızca zihinsel değil; varoluşsal katmanda da karşılık bulmasını sağlayabilir (ayrıca krş. Çağıl, 2008). Bu doğrultuda dinsel iletişim, epistemolojik merkezlikten çok anlam-uyumunu önceleyen bir yaklaşımla yeniden düzenlenebilir ve teoloji, dikey bilgi aktarımı değil; varoluşsal eşlikçilik temelinde genç bireyin dünyasında yeniden anlam kazanabilir.

9. TERAPÖTİK DİN DİLİNDE ETİK VE DEĞER YAPILANMASI

Terapötik din dili, çağdaş bireyin özellikle genç kuşakların duygusal, varoluşsal ve etik gereksinimlerini bütüncül biçimde dikkate alan çok katmanlı bir iletişim yapısı olarak değerlendirilmektedir. Bu yapı yalnızca duygusal rahatlama sağlayan bir eşlik alanı değil; aynı zamanda değer-yapılanması, etik yönlendirme ve anlam üretimi işlevlerini içeren bir söylemsel çerçeve sunmaktadır. Modern dönemdeki genç bireyin anlam ihtiyacının yüzeysel bir teselli arayışından daha çok yaşamına yön veren içsel koordinatlara duyduğu ihtiyaçla derinleşmesi, terapötik din dilinin etik boyutunu zorunlu hale getirmektedir (Doehring, 2015a). Bu nedenle terapötik yaklaşım, yalnızca şefkat temelli bir eşlik sunmakla kalmayıp, etik yönelimi destekleyen bir anlam mekânı olarak da işlev kazanabilmektedir (Belzen, 2010).

Etik boyut, klasik ahlaki modellerde görülen soyut ilke düzeneklerinden farklı olarak bireysel varoluşu önceleyen bir etik duyarlılık üzerinden kurumsallaşmaktadır. Bu yaklaşımda genç bireyin karar alma süreçleri dışsal normlarla değil, öz-farkındalığın, içsel tutarlılığın ve duygusal uyumun oluşturduğu bir etik zemin üzerinde şekillenmektedir (Doehring, 2015a). Gençlerdeki ahlaki yönelim, ödül-ceza odaklı kodlardan çok, öznel yaşam pratiğiyle uyum sergileyen ve gencin kendi hakikat algısıyla temas edebilen değer yapıları üzerinden anlam kazanmaktadır. Bu durum dinsel anlatıyı hem bireysel özerkliği gözetken hem de etik sorumluluğu destekleyen bir söylem formuna dönüştürmektedir (Beck, 2006; bkz. Canatan, 2022).

Terapötik din dilinin değer-üreten işlevi üç temel etik-kurucu faktör üzerinden örgütlenmektedir. İlk faktör, şefkat temelli yönlendirme olup genç bireyin yönsüzlük, çözülme ve kararsızlık anlarında yargısız bir rehberlik sağlayan etik bir temas kapasitesini ifade etmektedir (Gubi, 2004). İkinci faktör, duygusal özerkliğe saygı ilkesidir; burada gencin ahlaki özne olarak kendi karar alanını koruyabilmesine imkân tanıyan bir değer atmosferi sunulmaktadır. Üçüncü ve belirleyici faktör ise içsel bütünlüğü önceleyen anlatı yapısıdır. Bu yapı genç bireyin parçalanmış deneyimlerini anlam-yüklü bir etik bütünlükle bir araya getirmeyi amaçlamakta; ahlaki istikrar dışsal otorite baskısıyla değil, içsel tutarlılıkla kurulmaktadır (Aten ve Worthington, 2009).

Genç kuşakla kurulacak etkili bir dinsel iletişim, yalnızca anlam üretimi ya da varoluşsal eşlik değil; aynı zamanda etik uyum sağlayan bir semantik doku oluşturabilme potansiyeli taşımasıdır. Etik yönsüzlük, terapötik süreçlerin sürdürülebilirliğini zayıflatan temel risklerden biri olarak görüldüğünden, terapötik din dili genç bireyin duygusal ihtiyaçlarını karşılamının ötesinde onu etik bir özne olarak görünür kılan, sorumluluk alan ve değer-yoğun bir anlam çerçevesi sunabilmektedir. Psiko-spiritüel bakım modelleri ile bütünleşen bu söylem, gencin içsel yönelimlerine duyarlı, ahlaki sezgilerini harekete geçiren ve değer-merkezli bir iletişim zemini oluşturarak çağdaş kuşakların anlam arayışına güçlü bir destek sunabilmektedir (Jastrzębski, 2021). Bu yönüyle terapötik din dili, genç bireyin iyilik potansiyelini besleyen, içsel doğruluk kapasitesini açığa çıkaran çok katmanlı bir rehberlik alanı ortaya koymaktadır (Browning, 2006).

Terapötik din dili, yalnızca semantik bir dönüşüme işaret eden bir yapı değil; etik-duygusal boyutlarıyla yeniden kurulan bir ontolojik eşlik modeli olarak yorumlanabilir. Bu modelde inanç, soyut bir dünya görüşü değil; genç bireyin değer-yapılandırma pratiğini destekleyen bir psiko-etik süreç olarak değerlendirilmektedir (krş. Koç, 2022). Terapötik söylemin amacı genci önceden belirlenmiş bir kalıba yerleştirmek değil; onun özgün etik yönelimini ortaya çıkaracak dilsel koşulları oluşturmaktır. Böylece dinsel anlatı dili, genç kuşağın bireysel bütünlük, içsel güvenlik ve etik özerklik taleplerine yanıt veren; şefkatle yönlendiren fakat sorumluluk bilincini ihmal etmeyen bir psiko-etik mimariye dönüşebilmektedir. Bu niteliğiyle terapötik din dili, çağdaş teolojik söylemin en insani, en işlevsel ve en dönüştürücü iletişim araçlarından biri olarak sahadaki din hizmetleri politikalarında yeniden değerlendirilebilir.

10. TERAPÖTİK DİN DİLİ GELİŞTİRMEDE DİNSEL OTORİTENİN ROLÜ

Dinsel otoritenin çağdaş iletişim bağlamlarında üstlendiği rol değerlendirildiğinde, genç bireylerin inançla kurduğu duygulanımsal ve psiko-semantik ilişki ağlarının yalnızca bilgi aktarımıyla şekillenmediği; aksine davranışsal, ilişkisellik-merkezli ve duygusal duyarlılık içeren çok katmanlı bir etkileşim üzerinden anlam kazandığı görülmektedir. Bu nedenle dinsel otorite figürlerinin, klasik öğretici konumdan çok, anlam eşlikçisi, etik rehber ve duygusal temas kapasitesine sahip etkileşimsel özne olarak yeniden konumlandırılması gerekmektedir. Terapötik din dili yalnızca söylemsel bir dönüşüm değil; bu dönüşümün taşıyıcısı olan temsil aktörlerinin işlevsel yeniden yapılanmasını da zorunlu kılmaktadır. Çünkü dil her zaman bir özne tarafından kullanılmakta ve bu öznenin ontolojik konumu, söylemin hem etkisini hem de alımlanma biçimini belirleyici bir nitelik taşımaktadır. Bu çerçevede dinsel otorite, kutsalı yalnızca bilişsel düzlemde tanıtan bir kanal olmaktan çıkmakta, kutsalı duygulanımsal ve deneyimsel boyutlarda erişilebilir kılan bir varoluş eşlikçisi niteliği kazanmaktadır (Schweitzer, 2004).

Genç bireylerle etkin bir dinsel/manevi danışmanlık ilişkisinin kurulabilmesi, hiyerarşik bir iletişim biçiminden daha çok yatay ilişkilenebilir, diyalojik etkileşimi ve ortak anlam üretimini öncelemektedir. Bu nedenle dinsel otoritenin dili buyurgan bir ton yerine dinleyen, çağıran, karşılıklı anlam kuran bir iletişim estetiği üzerinden biçimlenmektedir. Aksi hâlde söylem ile gençler arasındaki bağ yalnızca epistemolojik düzeyde değil, aynı zamanda duygusal ve varoluşsal düzeylerde de zayıflayabilir. Dijital ortamlarda görünürlüğü artan medya vaizleri ve dinsel içerik üreticileri bağlamında ise yalnızca sunulan içerik değil; içeriğin etik bütünlüğü, yoğunluk düzeyi ve değer-merkezli üretim biçimi merkeze yerleşmektedir (Gennaro ve Miller, 2021). Bu çerçevede dinsel otoritenin yeniden işlevselleştirilmesi, terapötik din dilinin sürdürülebilirliğini temin eden teo-semantik bir temsil reformu olarak değerlendirilebilir.

Terapötik duyarlılığı yüksek bir dinsel anlatı dilinin gelişebilmesi için dinsel otoritenin kendisini sabit ve mutlak bir bilgi taşıyıcısı olmaktan çıkarak, genç kuşağın duygusal kırılanlıklarıyla temas kurabilen, anlamı birlikte üretebilen, teolojik bilgisini duygusal sezgiyle bütünleştirebilen bir etkileşim öznesi olarak yeniden tanımlaması gerekmektedir. Türkiye’de din konusunda tek kamusal ve dinsel otorite olan Diyanet İşleri Başkanlığı özelinde konuya bakıldığında ise imam, vaiz, din görevlisi ya da manevi danışmanların yalnızca söylemsel yeterlilik değil; duygusal zekâ, etik duyarlılık ve varoluşsal farkındalık gibi formasyon alanlarında da yetkinleşmeleri bu sürecin asli bir gereğidir. Zira genç bireylerin bilişsel hız, dijital çoklu kimliklilik ve duygusal merkezlilik gibi iletişim nitelikleri, geleneksel temsil figürlerinin monolojik ve sabit söylemlerini giderek daha işlevsiz hâle getirmektedir (krş. Campbell, 2020; Campbell ve Evolvi, 2020). Bu nedenle kurumsal otorite olarak temsil figürlerinin öğretici konumdan anlam eşlikçiliğine geçmeleri, gençlerin inançla kurduğu psiko-semantik temasın güçlendirilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Aksi hâlde temsil biçimi ile inanç deneyimi arasındaki uyumsuzluk, genç kuşakta hem kurumsal yabancılaşmayı hem de duygusal kopuşu tetikleyebilir.

Türkiye bağlamında analiz edildiğinde, din konusunda kamusal ve kurumsal otorite konumunda bulunan Diyanet İşleri Başkanlığı’na bağlı dinsel temsil figürlerinin (imam-hatipler, müftüler, vaizler ve manevi danışmanlar), çağdaş sosyo-kültürel koşullar altında yalnızca dinsel bilgiyi aktaran görevliler olmaktan çıkarak; güven kurucu, öznelliğe alan açıcı ve psikolojik dengeyi destekleyici ilişkisel aktörlere dönüşmesi beklenebilir. Bu dönüşüm, yalnızca pedagojik veya hizmet-temelli bir güncelleme olarak değil; aynı zamanda dinsel bilginin aktarımına ilişkin teolojik epistemolojinin yeniden düşünülmesini gerektiren ontolojik bir kırılma olarak değerlendirilebilir. Özellikle genç bireyler açısından hakikatin anlamı, çoğu zaman soyut normatif önermelerden daha çok deneyimsel geçerlilik, ilişki estetiği ve duygusal uyum üzerinden inşa edilmektedir (bkz. Hardy ve Davis, 2018). Bu nedenle Türk toplum sosyolojisinde Diyanet merkezli dinsel anlatı dili, inanan bireyin içsel dünyasıyla senkron kurabilen ve duygusal eşlik kapasitesi yüksek bir varoluşsal temas alanı olarak yeniden tanımlanmak durumundadır (krş. Kuvancı, 2010). Bu çerçevede Diyanet İşleri Başkanlığı’na bağlı dinsel temsilciler, kurumsal dogmaların tek yönlü aktarıcılar olmaktan öteye geçerek genç kuşağın anlam arayışına eşlik eden

ve çok katmanlı bir “anlam mimarı/gönül doktoru” olarak konumlanan ilişkisellik-odaklı öznelere hâline gelebilir.

Terapötik din dilinin kurumsal sürekliliği ise yalnızca söylemsel revizyonlarla değil; bu dili taşıyan Diyanet personelinin manevi olgunlaşma, psikolojik farkındalık ve ilişkisel yetkinlik süreçlerine aktif biçimde katılımıyla mümkün olabilir. Bu bağlamda kamusal dinsel otorite, bilgi ve norm aktaran bir denetim figürü olmaktan çıkarak; genç bireyin ruhsal gelişimini destekleyen, topluluk içi ilişkileri güçlendiren ve kutsal anlatı ile bireysel deneyim arasında duygusal-semantik köprüler kurabilen psiko-etik bir rehberlik rolü üstlenebilir. İmam, vaiz, müftü veya dijital mecralarda dinsel içerik üreten Diyanet temsilcilerinin toplumsal karşılık üretme kapasitesinin yalnızca teolojik içerik bilgisiyle değil; aynı zamanda ilişkisellik becerisi, psikolojik duyarlılık ve duygusal etkileşim kapasitesiyle birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir (bkz. Averbeck, 2008). Aksi hâlde kurumsal temsil ile genç alımlayıcılar arasında ortaya çıkabilecek anlam kopuşları, dinsel pratiklerin bireysel düzeyde süreksizleşmesine yol açabilir.

Yukarıda sözü edilen bu yeni temsil anlayışı, Diyanet İşleri Başkanlığı’nı kapalı, mutlak ve hiyerarşik teolojik bilgi merkezleri etrafında işleyen bir kamusal otorite modelinden uzaklaştırmayı gerekli kılmaktadır. Bu dönüşüm, özellikle son dönemde giderek daha fazla görünür hâle gelen *Diyanet-Gençlik Çalışmaları* bağlamında, epistemolojik tevazu geliştiren, ilişkiselliğe açık ve cevapsızlık hâlini pedagojik bir imkân olarak değerlendirebilen yeni bir kurumsal figürasyonun yeniden düşünülmesini zorunlu hâle getirmektedir. Bu çerçevede dinsel otoritenin rolü, genç kuşağın anlam üretim sürecine eşlik etmek; onu katı ahlaki şemalarla sınırlandırmak yerine özgün kök-değer yönelimini keşfetmesine olanak tanıyan semantik-duygusal bir alan inşa etmek olarak yeniden tanımlanabilir. Bu dönüşüm, Diyanet’in din hizmetlerinin giderek dijitalleştiği ve Diyanet TV gibi medyatik temsiller aracılığıyla yaygınlaştığı çağdaş bağamlarla da yakından ilişkilidir (krş. Lövheim & Hjarvard, 2019; Campbell & Tsuria, 2021). Dolayısıyla medyatikleşen dinsel temsil süreçlerinde Diyanet’e bağlı otorite figürü, görsel, söylemsel ve teknolojik düzlemlerde yeniden örgütlenerek; genç bireylerin ruhsal ve toplumsal karmaşıklığına yanıt üretebilen çok katmanlı bir anlam mimarı hâline dönüşebilir. Zira Diyanet’in köklü geleneği ve kurumsal kültürü bu değişim potansiyeline sahiptir.

Yukarıda betimlenen bu kuramsal çerçevenin Türkiye bağlamındaki somut tezahürleri, özellikle Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından üretilen dinsel anlatı pratiklerinde açık biçimde gözlemlenebilmektedir. Diyanet Takvimi metinlerinde son yıllarda belirginleşen dilsel dönüşüm; buyurgan normatif ifadelerden daha çok duygusal farkındalık, sabır, umut, anlam arayışı ve içsel denge temaları etrafında örülen daha eşlikçi bir anlatı estetiğine işaret etmektedir. Benzer biçimde hutbe dilinde, ahlaki yükümlülük vurgusunun tek başına öne çıkarılmasından çok, genç bireyin yaşamsal kırılanlıklarını tanıyan ve toplumsal-duygusal bağ kurmayı önceleyen bir söylemsel çerçevenin güçlendiği görülmektedir. Öte yandan Diyanet bünyesinde yürütülen manevi danışmanlık ve rehberlik uygulamaları, klasik vaaz-irşat konseptinden çıkılarak psiko-semantik yeniden yapılanmanın en görünür alanlarından birini oluşturmaktadır. Bu uygulamalarda dinsel anlatı, hazır cevaplar sunan bir norm aktarımı olmaktan daha çok genç danışanın yaşantısına eşlik eden, duygusal yankılanım üreten ve anlamın birlikte inşa edildiği diyalojik bir süreç olarak işlemektedir. Söz konusu pratikler, dinsel anlatının psiko-semantik yapısının Türkiye özelinde yalnızca teorik bir öneri değil; kurumsal düzeyde giderek işlevselleşen bir dönüşüm dinamiği olduğunu göstermektedir.

11. TÜRKİYE’DEKİ GENÇ KUŞAĞA YÖNELİK DİN DİLİ İÇİN YAPISAL DÖNÜŞÜM ÖNERİLERİ

Türkiye’deki genç kuşağın dinsel iletişimle kurduğu temasın, yalnızca içerik düzeyinde değil; biçimsel, duygulanımsal ve temsil edici katmanlarda da belirgin bir dönüşüm ihtiyacını açığa çıkardığı görülmektedir. Güncel saha gözlemleri, klasik vaaz-irşad modeline dayalı geleneksel din dilinin, genç bireylerin hızlanan bilişsel süreçleri, eleştirel muhakeme biçimleri ve deneyim-merkezli öğrenme eğilimleriyle yeterli temas kurmakta zorlandığını düşündürmektedir (Parlak, 2025). Bu durum, din hizmetleri alanında görev yapan aktörlerle kurumsal eğitim

ortamlarında din eğitimi sunan profesyonellerin, gençliğin farklı bağlamsal gerçeklikleri içerisinde işlev gören ayrı iletişim zeminlerinde değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu çerçevede genç kuşağa yönelik din dili için aşağıda önerilen yapısal dönüşümlerin, tek tip bir gençlik varsayımına değil; farklı gençlik eko-sistemlerinde işleyen temsil, ilişkisellik ve etkileşim biçimlerini dikkate alan çok katmanlı bir yaklaşıma dayanması gerekmektedir.

(i)-*Gençliğin çok katmanlı yapısı ve din dilinin dönüşümü*: Türkiye’de gençlik ve din ilişkisine yönelik yapılan ampirik araştırmalar, genç bireylerin dinsel yönelimlerinin homojen bir yapı sergilemediğini; aksine sosyo-ekonomik arka plan, aile bağlamı, eğitim düzeyi ve dijital kültürle kurulan etkileşim biçimleri tarafından belirgin biçimde farklılaştırıldığını göstermektedir. Yapılan içerik ve yöntem analizlerinde, genç kuşağın din ile kurduğu ilişkinin geleneksel normatif çerçevelerden uzaklaştığı; bilişsel özerklik, bireysel anlam arayışı ve eleştirel düşünme süreçlerinin din algısını yeniden şekillendirdiği ortaya konulmuştur (Akyüz, 2014). Bu veriler, Türkiye’deki genç kuşağın dinsel referanslarla kurdukları iletişimin artık tek yönlü bir aktarım modeli üzerinden değil; karşılıklı etkileşime, müzakereye ve bağlamsal yoruma açık öğrenme zeminleri üzerinden değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Gençlik üzerine yapılan Türkiye’deki akademik çalışmaların önemli bir bölümünün öğrenci örneklemelerine dayalı olması ise çalışan, işsiz veya dezavantajlı genç grupların dinsel yönelimlerine ilişkin yapısal bilgilerin hâlen sınırlı kaldığını göstermektedir. Bu durum ise gençliğin dinsel tutum ve davranışlarının tekil bir bağlam üzerinden değil, çok katmanlı ve farklılaşmış gençlik eko-sistemleri çerçevesinde ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır (Odabaşı, 2021).

Türkiye’de genç bireylerin din algısına ilişkin literatür, modern yaşamın hızlanan bilişsel ve duygusal taleplerinin gençlikte anlam arayışı, kimlik karmaşası ve yönelim belirsizliği gibi dinamikleri görünür kıldığını göstermektedir. Bu bağlamda dinin gençler için yalnızca normatif bir aidiyet alanı değil; aynı zamanda psikolojik bütünlük, değer yönelimi ve varoluşsal anlam üretimi açısından işlevsel bir kaynak olduğu vurgulanmaktadır (Nas, 2023). Tasavvufi gelenek üzerine yapılan gençlik odaklı yorumlarda ise sembolik anlatılar, metaforik dil ve içsel derinliği önceleyen ruhsal çerçevelerin genç bireylerde daha güçlü bir karşılık bulduğu; özellikle kimlik gelişimi ve duygusal düzenleme bağlamlarında bu anlatı biçimlerinin daha terapötik ve işlevsel olduğu belirtilmektedir (Kaval, 2021).

Gençlik teolojisi literatüründe yapılan güncel çalışmalar, genç kuşağın teolojik düşünme biçimlerinin klasik öğretim modellerinin varsaydığı edilgen konumla örtüşmediğini; aksine gençlerin kendi dillerinde, kendi kavramsal evrenleri içinde anlam üreten aktif yorumlayıcılar olarak ele alınmaları gerektiğini ortaya koymaktadır. Gençlerin teolojik soruları nasıl kurdukları, hangi anlam şemalarıyla konuştukları ve dinsel temaları hangi bilişsel-dilsel kalıplarla yorumladıkları üzerine yapılan bulgular, din dilinin monolojik bir aktarım biçiminden daha çok diyalojik, bağlamsal ve ilişkisellik temelli fenomeno-semantik bir yapı üzerinden yeniden düşünülmesini zorunlu kılmaktadır. Bu yaklaşıma göre din dili, genç bireyin varoluşsal sorularını kendi diliyle ifade edebilmesine alan açan; literalist kesinlikleri değil, anlam arayışının çok katmanlı doğasını merkeze alan bir iletişim modeline evrilebilmektedir (Su, 2023).

(ii)-*Kaynaksız anlatıdan bağlamsal dile geçiş*: Genç kuşakla kurulacak nitelikli dinsel iletişimin önünde yer alan temel engellerden birinin, Türkiye’de baskın din dilinin iki uç söylemsel forma sıkışması olduğu görülmektedir. Bu formlardan ilki, yoruma kapalı literalist nakilciliğin sabit anlam dayatmalarıyla örülü dogmatik retoriğidir. Bu söylem biçimi, bireysel yaşantının özgül bağlamlarını dikkate almaksızın salt metinsel aktarıma odaklanmakta; böylece inanç deneyiminin psikolojik, duygulanımsal ve varoluşsal boyutlarını görünmez kılarak iletişimsel etki kapasitesini belirgin biçimde sınırlamaktadır. Diğer uçta ise tarihsel-teolojik bağlamından koparılan, referanssız ve yüzeysel anlatı formlarının menkıbe temelli duygusal örüntülere yaslanarak geçici bir duygusal uyarım ürettiği; ancak psiko-teolojik bütünlükten yoksun bu yapının genç bireyde kalıcı bir anlam alanı inşa etmeye yetmediği ifade edilmektedir (krş. Ammerman, 2013). Nitekim Türk din eğitimi literatüründe yapılan çalışmalar, dinsel içeriğin

muhatapın gelişimsel düzeyi, dilsel kapasitesi ve yaşantısal bağlamı gözetilmeksizin aktarılmasının, kavramsal yabancılaşmaya ve anlam kopukluğuna yol açtığını; bu durumun ise din dilinin pedagojik ve iletişimsel verimliliğini ciddi biçimde zayıflattığını ortaya koymaktadır (Aybey, 2018).

Diyanet-gençlik hizmetleri açısından bu sorun, özellikle vaaz, hutbe, irşad konuşmaları ve gençlik merkezleri bağlamında yürütülen din hizmetlerinde belirginleşmektedir. Camilerde ve Diyanet'e bağlı gençlik faaliyetlerinde sunulan din dili, kimi zaman metinsel kesinlik vurgusuyla genç bireyin duygusal ve varoluşsal deneyim alanından uzaklaşmakta; kimi zaman ise pedagojik ve teolojik temeli zayıf, bağlamsız hikâyeleştirme biçimleriyle yüzeysel bir duygusal temas üretmekle sınırlı kalabilmektedir (krş. Karaziyan, 2024). Bu durum, din görevlilerinin aktardığı içeriğin genç bireyin yaşam dünyasıyla bütünleşmesini zorlaştırmakta ve dinsel temsilin güvenilirlik algısını zayıflatabilmektedir.

Ortaöğretim din kültürü ve ahlak bilgisi (DKAB) dersleri açısından ise benzer bir sorun, sınıf içi anlatı dilinde ortaya çıkmaktadır. Ders içeriklerinin ya yoğun kavramsal aktarım ve ezber temelli öğretime indirgenmesi ya da tarihsel ve teolojik bağlamdan kopuk örneklerle yüzeysel bir anlatı düzeyinde kalması, gençlerin dinsel içeriği kendi yaşam deneyimiyle ilişkilendirmesini güçleştirmektedir. Bu bağlamda DKAB dersi öğretmenleri tarafından kullanılan din dili, çoğu zaman bilişsel doğruluğa odaklanan ancak genç öğrencinin duygusal ve varoluşsal ihtiyaçlarıyla yeterli temas kuramayan bir aktarım biçimi olarak algılanabilmektedir.

Bu iletişimsel açmazın aşılabilmesi için hem diyanet-gençlik hizmetleri hem de örgün eğitim bağlamında teolojik referansları bağlamsal-anlam düzlemine yerleştiren, psiko-pedagojik duyarlılıkla bütünleşen ve disiplinlerarası bir semantik zemin oluşturan yeni bir söylemsel yapı geliştirilmesi gerekmektedir. Bu yapı, sabit önermelere indirgenen literalist yaklaşım ile teolojik derinliği yok sayan yüzeysel hikâyeleştirme formunun dışında, genç bireyin dijital-duygulanımsal eko-sistem içerisinde yaşadığı kimlik parçalanmalarına temas edebilen bütüncül bir anlatı niteliği taşıyabilir.

Genç kuşağın yalnızca bilişsel doğruluk arayışına değil, aynı zamanda bağlamsal geçerlilik, deneyimlenebilirlik ve varoluşsal temas ihtiyacına sahip olduğu dikkate alındığında; din dilinin gerek diyanet-gençlik hizmetlerinde gerekse ortaöğretim DKAB derslerinde epistemik bir aktarım düzleminden ontolojik bir etkileşim alanına evrilmesi kaçınılmaz görünmektedir. Bu dönüşüm, pedagojik bir tercihten daha çok genç bireyle sürdürülebilir ve etkili bir dinsel iletişimin en temel koşulu olarak değerlendirilebilir.

(iii) *İnanç krizine karşı terapötik din dili ve formasyonel dönüşüm*: Türkiye'deki genç kuşağın inanç alanında yaşadığı gerilimlerin, yalnızca klasik teolojik kavramlara yönelen bilişsel mesafeye sınırlı bir olgu olmadığı; aksine çok katmanlı psiko-sosyal dönüşümlerin bir yansıması olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Modern sekülerleşme eğilimlerinin gündelik yaşam ile din arasındaki temas sıklığını azaltması sonucunda, genç bireyin dinsel içeriklerle kurduğu ilişkinin giderek duygulanımsal kırılganlıklar, aidiyet belirsizlikleri ve kimliksel dalgalanmalar üzerinden şekillendiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda genç kuşak için inanç, yalnızca bilişsel bir kabul alanı olmaktan çıkarak psikolojik güvenlik, ilişkisellik ve varoluşsal denge arayışlarıyla iç içe geçen bir deneyim alanına dönüşmektedir.

Bu dönüşüm karşısında klasik vaaz-irşad söylemlerinin sabit ve tek yönlü anlam üretim biçimleri, genç kuşağın çoklu kimlik stratejileri, hızlanan bilişsel süreçleri ve dijital-duygulanımsal eko-sistem temelli algı örüntüleri içerisinde yeterli karşılık üretmekte zorlanmaktadır. Dolayısıyla genç bireyin dinsel içeriklerle kuracağı ilişkinin yalnızca teolojik doğruluk ölçütleri üzerinden değil; sunulan içeriğin psikolojik ihtiyaçlarla, yaşantısal beklentilerle ve duygusal güvenlik arayışıyla kurduğu uyum üzerinden şekillendiğine dair bulgular giderek güç kazanmaktadır. Bu çerçevede literatürde “deizm”, “agnostisizm” veya “ateizm” şeklinde kategorize edilen dinsel yönelimlerin, çoğu durumda sistematik bir epistemolojik tercihten daha çok psiko-duygusal güvensizlik, ilişkiel temas eksikliği ve normatif baskı algısına dayalı anlam arayışına dayalı tepkisel tutumlar olarak ortaya çıktığı belirtilmektedir (Mercadante, 2014; Çelebi

Dilli, 2023). Böylece genç bireyde gözlenen inanç krizinin, salt bilgi aktarımına dayalı teolojik sunumların bireyin içsel deneyim dünyasıyla yeterli bağ kuramamasından beslendiği daha görünür hâle gelmektedir.

Bu iletişimsel kesintinin giderilebilmesi, yalnızca içerik reformuyla değil; aynı zamanda dinsel temsil formasyonunun psiko-pedagojik, duygulanımsal ve ilişkisel düzlemlerde yeniden yapılandırılmasıyla mümkün görünmektedir. Genç kuşakla kurulacak her dinsel temas biçiminde, güven duygusunu önceleyen, duygusal onarıma alan açan ve içsel bütünlük hissini destekleyen terapötik bir din dili yaklaşımı temel bir gereklilik olarak belirginleşmektedir. Bu nedenle içerik sunumunu gerçekleştiren profesyonellerin, yalnızca teolojik yeterliklerle değil; psikolojik danışmanlık ve rehberlik, manevi danışmanlık ve rehberlik, duygusal farkındalık, gençlik psikolojisi ve etik iletişim gibi çok-disiplinli formasyonlarla yetkinleştirilmesi gerekli görülmektedir.

Diyanet-gençlik hizmetleri açısından, inanç krizinin çoğu zaman “soru sormaya kapanma” veya “mesafelenme” biçiminde görünürleştiği gençlik bağlamlarında, terapötik din dili yaklaşımının kurumsal pratiklerle uyumlu bir biçimde standartlaştırılması kritik görünmektedir. Bu kapsamda geleneksel vaaz-irşad misyonunun, birey odaklı, eşlik edici ve yaşantı-temelli bir manevi danışmanlık ve rehberlik işlevine doğru evrilmesi, yalnızca yöntemsel bir güncelleme değil; aynı zamanda temsilin duygulanımsal güvenlik üretme kapasitesini yükselten bir kurumsal dönüşüm olarak değerlendirilebilir. Özellikle Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde yürütülen manevi danışmanlık ve rehberlik uygulamalarının, genç kuşağın psiko-sosyal ihtiyaçlarıyla uyumlu bir paradigmatik yenilenme açısından kurumsal bir eşik oluşturduğu düşünülebilir.

Ortaöğretim DKAB dersleri açısından, inanç krizinin çoğu zaman “öğrenme motivasyonu düşüşü”, “anlam ilgisizliği” ve “duygusal kopma” düzeylerinde ortaya çıktığı; bu nedenle din dilinin sınıf içi pedagojik tasarımında psiko-duygusal güvenliğin merkezi bir değişken hâline geldiği görülmektedir. Dersin bilgi-aktarıcı ekseninde aşırı sabitlenmesi, genç bireyin inançla kurduğu ilişkiyi yalnızca bilişsel doğruluk testine indirgeme riski taşımaktadır; buna karşılık terapötik din dili perspektifi, teolojik içeriğin gençlerin yaşantısal bağlamıyla ilişkilendirilmesini, soruya açıklığın pedagojik bir imkân olarak korunmasını ve anlam arayışının çok katmanlı doğasına alan açılmasını kolaylaştırmaktadır. Bu çerçevede DKAB dersi öğretmeninin iletişimsel rolü, yalnızca anlatan değil; güven üreten, duygulanımsal eşiklere dikkat eden ve varoluşsal sorgulamanın taşıyabileceği gerilimi düzenleyebilen bir rehberlik kapasitesiyle birlikte düşünülebilir. Şayet bu yapısal dönüşüm, formasyon yetersizliği sebebiyle DKAB dersi öğretmenleri üzerinden yapılamayacaksa Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı olarak her okula ihtiyaç sayısına göre alan uzmanlığı formasyonuna sahip olan ‘okul manevi danışmanı’ görevlendirilebilir.

Genç kuşakla kurulacak dinsel iletişimin etkinliği; teolojik içeriğin ne olduğundan daha çok bu içeriğin hangi formasyonel zemin üzerinde, nasıl bir söylem yapısıyla ve genç bireyin psiko-spiritüel eşiklerine hangi temas düzeyinde sunulduğuyla doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle terapötik nitelikli bir din dili yaklaşımı, hem diyanet-gençlik hizmetlerinde hem de ortaöğretim din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde genç bireyin bilişsel özerkliğine, duygulanımsal ihtiyaçlarına ve varoluşsal anlam arayışına duyarlı bir iletişimsel çerçeve olarak kritik bir önem taşımaktadır.

(iv) *Manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin gençliğe yönelik terapötik potansiyeli:* Türkiye’de genç kuşağın inanç, anlam ve aidiyetle kurduğu temasın zayıfladığı güncel sosyo-antropolojik atmosferde, geleneksel din hizmetlerinin yeni anlam katmanlarıyla yeniden yapılandırılması yalnızca işlevsel bir güncelleme olarak değil; temsil, içerik ve semantik düzeylerde bütüncül bir dönüşüm gerekliliği olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda genç bireyin dinsel içeriklerle kurduğu ilişkinin, salt normatif yönlendirme ya da bilgi aktarımıyla sürdürülemediği; aksine psiko-duygusal eşlik, güven üretimi ve varoluşsal denge arayışıyla bütünleşen bir temas biçimi gerektirdiği görülmektedir. Dolayısıyla manevi danışmanlık ve

rehberlik yaklaşımı, din dilinin genç kuşağın yaşantı dünyasına temas edebilen terapötik bir iletişim zemini hâline gelmesinde merkezi bir rol üstlenmektedir.

Gençlik döneminin bilişsel gelişimle sınırlı olmayan; duygulanımsal savunmasızlıklar, kimliksel kırılmalar ve varoluşsal yüklenmelerle birlikte seyreden çok katmanlı bir süreç olduğu dikkate alındığında, dinsel temsilin de bu kırılmalıkları gözetken bir formasyon üzerinden yeniden düşünülmesi zorunlu hâle gelmektedir. Bu çerçevede dinsel içeriklerin pedagojik bir aktarım nesnesi olmaktan çıkarılarak, genç bireyin psikolojik bütünlüğünü ve anlam arayışını destekleyen terapötik bir deneyim alanına dönüştürülmesi gerektiğine işaret eden yaklaşımlar önem kazanmaktadır (krş. Doehring, 2014).

Diyanet-gençlik hizmetleri açısından Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde cezaevleri, hastaneler, KYK yurtları ve benzeri kurumsal alanlarda yürütülen manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri, genç kuşakla kurulacak psiko-duygusal ve teolojik temasın niteliğini artıran önemli bir ara-yüz işlevi görmektedir. Bu hizmetler, dinsel içeriğin yalnızca aktarımına değil; genç bireyin yaşantı dünyasına eşlik eden psiko-spiritüel destek mekanizmalarının kurulmasına odaklanan, bağlama duyarlı ve birey merkezli bir temsil formu sunmaktadır. Bu yönüyle manevi danışmanlık ve rehberlik, genç bireylerin güven duygusunu pekiştiren, varoluşsal yönelimlerini destekleyen ve inançla kurulan ilişkinin sürekliliğini güçlendiren çok katmanlı bir iletişim zemini oluşturmaktadır. Diyanet-gençlik hizmetleri bağlamında terapötik potansiyelin açığa çıkabilmesi, görev yapan personelin yalnızca teolojik yeterliklerle değil; gençlik psikolojisi, duygusal farkındalık ve ilişkisel iletişim becerileriyle desteklenen bütüncül bir formasyon sürecinden geçmesini de gerekli kılmaktadır. Bu durum, din hizmetlerinin klasik vaaz-irşad ekseninden çıkarak eşlik edici, dinleyici ve güven inşa edici bir temsil anlayışına yönelmesini zorunlu kılmaktadır.

Ortaöğretim düzeyinde DKAB dersleri bağlamında manevi danışmanlık ve rehberlik perspektifi, dinî içeriğin sınav ve müfredat merkezli bir öğretim nesnesi olmaktan çıkarılarak öğrencinin duygusal güvenlik ihtiyacını önceleyen bir rehberlik bağlamında sunulmasına imkân tanımaktadır. Eğitim çağındaki genç bireylerin anlam arayışı, kimlik gerilimleri ve içsel tutarlılık ihtiyaçları dikkate alındığında, DKAB derslerinin yalnızca bilişsel kazanımlara değil; öğrencinin değer yönelimi, duygusal denge ve içsel bütünlük süreçlerine de temas eden bir çerçevede yeniden düşünülmesi anlamlı görünmektedir. Bu bağlamda ritüellerin ve dinsel pratiklerin normatif kurallar dizgesi olarak sunulması yerine; bedensel deneyimi, duygusal düzenlemeyi ve ruhsal yönelimi eş zamanlı biçimde destekleyen psiko-fizyo-teolojik pratikler olarak ele alınması, ders içeriğinin terapötik etkisini artırabilir.

Manevi danışmanlık ve rehberlik yaklaşımı, hem Diyanet-gençlik hizmetleri hem de ortaöğretim DKAB dersleri açısından genç kuşağın psiko-sosyal ihtiyaçlarına duyarlı, terapötik nitelikli bir din dili inşasının temel dayanaklarından biri olarak ortaya çıkmaktadır. Her iki alanda da ortaklaşan ihtiyaç, dinsel içeriğin ne söylendiğinden çok, nasıl temsil edildiği ve genç bireyin içsel dünyasıyla nasıl bir temas kurduğu sorusuna odaklanmaktadır. Bu nedenle terapötik din dili perspektifi, kurumsal yapılar, mekânsal düzenlemeler ve hizmet modelleriyle birlikte ele alınması gereken bütüncül bir dönüşüm zorunluluğuna işaret etmektedir.

(v) *Anlam taşıyıcısı olarak dinsel anlatı dilinin aktörü*: Türkiye’de genç kuşakla anlamlı bir dinsel etkileşim kurulabilmesinin, yalnızca sunulan teolojik içeriğin doğruluğuna indirgenemeyeceği; bu içeriği taşıyan aktörün varoluşsal tutarlılığı, etik duyarlılığı ve duygusal etkileşim kurabilme kapasitesiyle doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Dinsel anlatı dili, soyut doğruların nötr bir aktarım aracı olmaktan daha çok belirli bir özne üzerinden somutlaşan ve temsil aktörünün kişisel bütünlüğüyle anlam kazanan dinamik bir iletişim formu olarak işlemektedir. Bu nedenle genç birey için din dili, çoğu zaman “ne söylendiği”nden çok, “kimin söylediği” ve “nasıl söylediği” soruları üzerinden değerlendirilmektedir.

Saha incelemeleri, din dilini üreten ve taşıyan aktörlerin önemli bir kısmında bütüncül düşünsel altyapının sınırlı düzeyde inşa edildiğini; söylemin ise çoğu zaman bilgi aktarımına indirgenerek yaşantısal derinlikten ve varoluşsal tutarlılıktan uzaklaştığını göstermektedir (bkz.

Roberts ve Turner, 2021). Oysa din dili, yalnızca doğruları seslendiren bir söylem alanı değil; bu doğruların hangi varoluş bağlamında, hangi etik duruşla ve hangi duygusal temas düzeyinde ifade edildiğine bağlı olarak anlam üreten çok katmanlı bir temsil alanıdır. Türkiye bağlamında yürütülen sınırlı sayıdaki nitel saha çalışmaları da, dinsel temsil aktörlerinin söylemlerinde teolojik bilginin aktarımına belirgin bir ağırlık verildiğini; buna karşılık yaşantısal derinlik, varoluşsal tutarlılık ve ilişkisellik boyutlarının yeterince yapılandırılmadığını ortaya koymaktadır. Ortaokullarda görev yapan DKAB dersi öğretmenleriyle yürütülen karma desenli bir çalışmada, öğretmenlerin din diline ilişkin farkındalıklarının yüksek olmasına karşın, bu farkındalığın çoğu zaman pedagojik-ilişkisel uygulama düzeyine yeterince yansımadağı; din dilinin öğrencilerin gelişimsel ve duygusal ihtiyaçlarıyla bütünleştirilmesinde yapısal sınırlılıklar bulunduğı tespit edilmiştir (Demir, 2022).

Diyanet-geçlik hizmetleri açısından Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde gençlerle doğrudan temas kuran din hizmetleri personeli açısından, dinsel anlatı dilinin etkisi büyük ölçüde temsil aktörünün sahicilik kapasitesiyle ilişkilidir. Genç bireyler için imam, vaiz, müftü ya da manevi danışman figürü; yalnızca kurumsal bir otorite değil, aynı zamanda etik tutarlılık, duygusal güvenlik ve varoluşsal istikrarın somutlaşmış bir temsilidir. Bu nedenle Diyanet-geçlik hizmetlerinde görev alan personelin, salt teolojik yeterliliklerle değil; psiko-sosyo-teolojik ve etik-duygulanımsal farkındalıkla desteklenmiş bir formasyon sürecinden geçmesi gerekmektedir. Bu bağlamda din hizmetleri aktörünün rolü, normatif doğruları bildiren bir uzman konumundan çıkarak; genç bireyin anlam arayışına eşlik edebilen, duygusal temas kurabilen ve güven ilişkisi inşa edebilen bir etkileşim taşıyıcısına doğru yeniden tanımlanabilir. Hizmet içi eğitim modellerinin de bu dönüşüme paralel biçimde, yalnızca mesleki bilgi aktarımına değil; temsil estetiğı, etik duyarlılık ve varoluşsal farkındalık boyutlarını içerecek şekilde yeniden yapılandırılması zorunlu görünmektedir.

Ortaöğretim DKAB dersleri bağlamında dinsel anlatı dilinin aktörü olan öğretmenin temsil gücü, öğrencinin dinle kurduğı ilişkinin niteliğini belirleyen temel unsurlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Öğretmenin yalnızca müfredatı aktaran bir bilgi taşıyıcısı değil; değerleriyle tutarlı, duygusal olarak erişilebilir ve öğrencinin sorularına alan açabilen bir özne olarak algılanması, dinsel içeriğın anlam üretme kapasitesini doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle DKAB dersi öğretmenlerinin formasyon sürecinde, pedagojik yeterliliklerin yanı sıra etik bütünlük, iletişimsel incelik ve temsil farkındalığına yönelik bileşenlerin güçlendirilmesi önem taşımaktadır. Genç bireyin eleştirel sorularını tehdit olarak değil, anlam inşasının doğal bir parçası olarak görebilen; kendi varoluşsal duruşuyla anlattığı değerler arasında tutarlılık sergileyebilen öğretmen profili, din anlatısı dilinin terapötik ve dönüştürücü potansiyelini artıran temel bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Dinsel anlatı dilinin genç kuşak üzerindeki etkinliğı, teolojik içeriğın doğruluğundan bağımsız olarak; bu içeriğı taşıyan aktörün varoluşsal tutarlılığı, etik duruşu ve duygusal temas kapasitesiyle doğrudan ilişkilidir. Diyanet-geçlik hizmetleri ile ortaöğretim DKAB dersleri bağlamında ortaklaşan ihtiyaç, din dilini üreten aktörlerin yalnızca konuşan uzmanlar değil; anlamı temsil eden, güven inşa eden ve eşlik eden 'gönül doktoru' metaforuyla betimlenen öznelere dönüşmesidir. Bu nedenle terapötik din dili perspektifi, içerik kadar aktör formasyonunu da merkeze alan bütüncül bir dönüşümü zorunlu kılmaktadır.

(vi) *Dinsel anlatı dilinde kurumsal uyum sorunu ve bağlamsal söylem gerekliliğı*: Türkiye'de genç kuşakla kurulacak anlam merkezli dinsel etkileşimlerde öne çıkan temel yapısal sorunlardan biri, dinsel anlatı dili üretim ve iletim süreçlerinin kurumsal düzeyde eşgüdümsüz ve senkronizasyonu eksik bir zeminde yürütülmesidir. Diyanet İşleri Başkanlığı, ilahiyat fakülteleri ve imam hatip liseleri gibi din dili üretiminde belirleyici yasal ve kurumsal aktörlerin; söylemsel çerçeve, hedef kitle stratejisi ve pedagojik yönelim açısından ortak bir semantik zemin oluşturmaması, hem biçimsel hem de içeriksel düzeyde çelişkili temsiller üretmektedir. Bu çelişkili temsil yapısı, özellikle genç bireylerde anlatı güvenliğı ve temsil tutarlılığı algısını zayıflatmakta; dinsel söylemin inandırıcılık kapasitesini sistematik biçimde azaltmaktadır (krş. Knott, 2005).

Akademik düzeyde formüle edilen teorik ve kavramsal din dili, sahadaki pratik sunumlarda çoğu zaman duygusal ve yaşantısal bir karşılık bulmakta zorlanırken; antropolojik ve etnolojik zeminli yerel folklorik söylem ise akademik ortamlarda analitik gücünü ve bilimsel bütünlüğünü koruyamamaktadır. Bu durum, genç bireyin farklı kurumsal alanlarda karşılaştığı dinsel anlatıların birbirini tamamlayan değil; çoğu zaman birbirini boşa düşüren semantik dizgiler olarak deneyimlenmesine yol açabilmektedir.

Diyanet-gençlik çalışmaları bağlamında bu kurumsal uyumsuzluk, cami merkezli hizmetler, gençlik merkezleri, yurtlar ve manevi danışmanlık ve rehberlik uygulamaları arasında söylemsel sürekliliğin zayıflaması şeklinde somutlaşmaktadır. Genç birey, bir yandan resmi vaaz ve hutbe dilinde normatif ve soyut bir teolojik anlatıyla karşılaşırken; diğer yandan gençlik çalışmalarında daha duygusal, deneyimsel ve ilişki merkezli bir dilin kullanıldığına tanık olabilmektedir. Bu ikili yapı, genç bireyin dinsel anlatıya yönelik güven ve tutarlılık algısını zedeleyebilir. Bu nedenle, Diyanet-gençlik hizmetlerinde görev alan personelin, yalnızca kendi hizmet alanına özgü bir söylem üretmesi değil; ilahiyat fakültelerinde üretilen teorik bilgiyle ve eğitim kurumlarında kullanılan din diliyle semantik uyum gözetilen bir anlatı repertuarı geliştirmesi önem taşımaktadır. Kurumsal düzeyde ortak kavram setleri, hedef kitleye duyarlı anlatı çerçeveleri ve bağlamsal dil rehberleri oluşturulması, gençlerle kurulan iletişimin güvenilirliğini ve sürekliliğini güçlendirebilir.

Ortaöğretim DKAB dersleri bağlamında ise kurumsal uyum sorunu, müfredat dili ile öğrencilerin cami, medya veya gençlik faaliyetlerinde karşılaştıkları din dili arasındaki kopuklukta belirginleşmektedir. Okul ortamında daha bilişsel, sınav odaklı ve kavramsal bir anlatı ile sunulan din dili, genç bireyin günlük yaşamında deneyimlediği dinsel söylemlerle örtüşmediğinde, öğrenilen bilginin içselleştirilmesi zorlaşmaktadır. Bu bağlamda DKAB dersi öğretmenlerinin, müfredatın gerektirdiği kavramsal çerçeveyi korurken; Diyanet-gençlik hizmetlerinde öne çıkan ilişkisellik, deneyim ve anlam boyutlarıyla temas kurabilen bir anlatı dili geliştirmeleri gerekmektedir. Böyle bir yaklaşım, okulda üretilen din dilinin soyut bir bilgi alanı olmaktan çıkarak, genç bireyin gündelik dinsel deneyimleriyle ilişkilendirilebilen bir anlam zeminine dönüşmesini sağlayabilir.

Dinsel anlatı dilinde kamu-kurumsal uyum sorunu, genç bireyin farklı alanlarda karşılaştığı söylemler arasında güven ve tutarlılık inşa edilememesiyle doğrudan ilişkilidir. Diyanet-gençlik hizmetleri ile ortaöğretim din eğitimi alanlarının birbirinden kopuk değil; birbirini tamamlayan anlatı eko-sistemleri olarak düşünülmesi, bu sorunun aşılması açısından kritik görünmektedir. Terapötik din dili perspektifi, bu iki alan arasında semantik köprüler kurarak; bağlama duyarlı, ilişki merkezli ve etik tutarlılığı önceleyen bir din dili reformunun neden zorunlu olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır.

(vii) *Tanrı tasavvurunun yakınlığa dayalı yeniden oluşumu*: Türkiye’de genç bireylerin dinsel anlam evreninde belirginleşen en derin yapısal gerilim alanlarından biri, Tanrı tasavvurunun bilişsel uzaklık ve duygusal erişilmezlik ekseninde şekillenmesidir. Bu algısal kopuşun, mevcut din dilinin Tanrı’yı çoğunlukla mutlak aşkınlıkla konumlandırıran; ulaşılması güç, otoriter ve cezalandırıcı bir figür olarak sunan söylemsel yapısından beslendiği görülmektedir. Tanrı’nın bu temsille mesafeli, soyut ve baskın bir varlık şeklinde sunulması, genç bireylerde duygusal temas kapasitesini zayıflatmakta; inanç deneyimini varoluşsal bir ilişki alanı olmaktan çıkararak bilişsel bir ödev ve normatif yükümlülük düzeyine indirgemektedir (Johnson, 2007). Özellikle duygulanımsal yakınlık kurma ihtiyacı yüksek olan genç bireylerde, aşkınlık merkezli anlatıların ilişkisellik boyutu zayıf kaldığında, inanç hissedilebilir bir bağ yerine kavramsal bir yükümlülük olarak algılanmaktadır. Bu durum, Tanrı tasavvurunun genç bireyin içsel deneyim dünyasında güven, sığınma ve duygusal eşlik üretmekte zorlanmasına yol açmakta; dinsel anlamın psikolojik derinlikten kopuk biçimde deneyimlenmesine neden olabilmektedir.

Diyanet-gençlik hizmetleri açısından Allah tasavvurunun bu biçimde sunulması, genç bireylerle kurulan dinsel temasın çoğu zaman korku, sınır ve yaptırım eksenli bir çerçevede algılanmasına yol açabilmektedir. Vaaz, sohbet ve gençlik buluşmalarında Allah’ın ağırlıklı olarak

hükmeden ve denetleyen bir otorite olarak temsil edilmesi, genç bireyin dinsel söylemle kurduğu duygusal yakınlığı sınırlandırabilmektedir. Bu bağlamda terapötik din dili yaklaşımı, Allah tasavvurunun yalnızca aşkınlık değil; aynı zamanda yakınlık, merhamet ve eşlik boyutlarını görünür kılan bir temsil çerçevesine kaydırılmasını gerekli kılmaktadır. İslam teolojisi merkezli yakınlık vurgusunun -örneğin insan ile Allah arasındaki ontolojik ve varoluşsal mesafenin mutlak kopuş değil, sürekli bir eşlik ilişkisi olarak sunulması- genç bireylerde inançla kurulan ilişkinin duygusal güven ve içsel dayanıklılık üretmesini destekleyebileceği değerlendirilmektedir. Bu yönelimin, korku merkezli iman tasavvurundan güven ilişkisine dayalı bir iman paradigmasına geçişi kolaylaştıracağı; böylece dinsel söylemin genç bireyin ruhsal ihtiyaçlarıyla daha sahici bir temas kurabileceği öngörülebilir.

Ortaöğretim DKAB dersleri bağlamında Allah tasavvurunun çoğunlukla soyut, kavramsal ve aşkınlık merkezli biçimde sunulması, öğrencilerin Allah'ı gündelik yaşam deneyimleriyle ilişkilendirmekte zorlanmalarına yol açabilmektedir. Allah'ın daha çok kural koyan ve değerlendiren bir varlık olarak anlatıya dâhil edilmesi, genç bireyin duygusal dünyasında güven ve yakınlık temelli bir bağ inşa edilmesini güçleştirebilir. Bu nedenle ders içeriğinde Allah tasavvurunun yalnızca teolojik doğruluk ekseninde değil; aynı zamanda genç öğrencinin psikolojik ihtiyaçları, duygusal güvenlik arayışı ve anlam inşası süreçleriyle ilişkilendirilerek ele alınması önem taşımaktadır. Allah'ın genç bireyin içsel deneyimine eşlik eden, koruyucu ve merhamet temelli bir varlık olarak anlatılması; dinsel bilginin soyut bir öğrenme nesnesi olmaktan çıkarak yaşantısal bir anlam alanına dönüşmesine katkı sağlayabilir. Böyle bir yaklaşım, genç öğrencinin inançla kurduğu ilişkinin sürekliliğini ve içselleştirilme düzeyini güçlendirebilir.

Allah tasavvurunun yakınlığa dayalı biçimde yeniden oluşumu, hem Diyanet-gençlik hizmetleri hem de ortaöğretim din eğitimi alanında terapötik din dili yaklaşımının temel dayanaklarından birini oluşturmaktadır. Aşkınlık vurgusunu bütünüyle dışlamadan, yakınlık ve merhamet boyutlarını görünür kılan bir söylemsel fenomeno-epistemik denge; genç bireyin inançla kurduğu ilişkiyi korku ve yükümlülük ekseninden güven ve ilişkisellik eksenine taşıyabilir. Bu çerçevede terapötik din dili, Allah tasavvurunu genç bireyin psiko-varoluşsal ihtiyaçlarıyla uyumlu hâle getiren zorunlu bir iletişimsel dönüşüm alanı olarak belirginleştirebilir.

(viii) *Sosyo-bilişsel dönüşüme dirençli dinsel anlatı dilinin reform gerekliliği*: Türkiye toplumunun son çeyrek yüzyılda geçirdiği sosyo-kültürel dönüşümün, klasik dinsel anlatı dili yapılarının işlevselliğini belirgin biçimde sınırlandırdığı ve özellikle genç bireylerin zihinsel-duygulanımsal dünyasıyla temas kapasitesini zayıflatmış görülmektedir. Dijital sosyalleşme biçimlerinin, bireyselleşmiş kimlik stratejilerinin ve deneyim temelli yaşam pratiklerinin belirleyici hâle geldiği güncel toplumsal bağlamda, genç bireylerin dinsel içeriklerle kurduğu ilişkinin seçici, mesafeli ve bağlam duyarlı bir karakter kazandığı görülmektedir (Campbell, 2012). Bu durumun ise tarihsel olarak sabitlenmiş anlatı formlarının güncel referans sistemleriyle etkileşim kurmakta zorlandığını gösterdiği bulgulanmıştır (Hancıgaz, 2022). Genç bireylerin kavramsal evreninde bu tür anlatı biçimleri çoğu zaman dışsal, buyurgan ve bağlamsız temsiller olarak algılanmakta; bu durum hem biçimsel hem de epistemolojik düzeyde derinleşen bir kopuşa işaret etmektedir (krş. Asad, 2003). Bu bağlamda Türkiye'deki Hanefî-Mâturîdî gelenek merkezli teolojik yapının dahi, modern bireyin anlam üretim pratiklerine, duygulanımsal ihtiyaçlarına ve deneyim odaklı öğrenme süreçlerine uyum sağlama kapasitesinde zaman zaman ciddi sınırlılıklarla karşı karşıya kaldığı anlaşılmaktadır. Sorun, geleneğin kendisinde değil, onun sosyo-bilişsel dönüşüme dirençli anlatı kalıplarıyla yeniden üretilmesinde yoğunlaşmaktadır. Dolayısıyla dinsel anlatı dilinin yalnızca içerik düzeyinde değil; pedago-bilişsel ve deneyimsel düzlemlerde de yeniden ele alınması gerekmektedir.

Diyanet-gençlik hizmetleri açısından bu dirençli anlatı yapısı, genç bireylerle kurulan iletişimde sıklıkla tek yönlü, normatif ve hazır anlamlar sunan bir söylem üretimine yol açabilmektedir. Güncel gençlik deneyiminin 'hız ve haz' mottosuyla etkileşim ve duygusal geri bildirim ekseninde şekillendiği dikkate alındığında, tarihsel olarak sabitlenmiş vaaz ve irşad kalıplarının genç kuşağın dikkat, katılım ve içselleştirme süreçlerinde sınırlı bir karşılık ürettiği görülmektedir (krş. Ward, 2010). Bu durum, dinsel içeriğin doğruluğundan daha çok sunuluş

biçiminin sosyo-bilişsel bağlamla uyumsuzluğundan kaynaklanan bir etkililik sorunu olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle Diyanet-gençlik hizmetlerinde dinsel anlatı dilinin, yalnızca geleneksel metin aktarımına dayanan bir söylem olmaktan çıkarılarak; genç kuşağın deneyim dünyasıyla temas eden, soru sormaya ve anlam müzakeresine alan açan, dijital ve duygulanımsal eko-sistemleri dikkate alan bir reform sürecine tabi tutulması gerekmektedir. Böyle bir dönüşüm, genç bireyin dinle kurduğu ilişkinin kopuş değil; yeniden bağlanma ve güven inşası ekseninde gelişmesine katkı sağlayabilir.

Ortaöğretim DKAB dersleri bağlamında sosyo-bilişsel dönüşüme dirençli anlatı dili, genç öğrencilerde dinsel bilginin “ezberlenen ama yaşantıyla ilişkilendirilemeyen” bir içerik olarak algılanmasına yol açabilmektedir. Deneyim temelli öğrenme beklentisinin yüksek olduğu ergenlik ve gençlik döneminde, tarihsel ve kavramsal yoğunluğu yüksek anlatıların pedagojik yeniden çerçevelenmeden sunulması, öğrencinin derse yönelik anlam ve motivasyon düzeyini zayıflatabilmektedir. Bu nedenle ders içeriğinde dinsel anlatı dilinin, klasik teolojik birikimi dışlamadan; ancak çağdaş bilişsel psikoloji, kültürel psikoloji ve din psikolojisi bulgularıyla ilişkilendirilerek yeniden yapılandırılması önem taşımaktadır. Böyle bir yaklaşım, din pedagojisinin salt tarihsel bilgiyi koruyan olmaktan çıkarak; genç öğrencinin kimlik inşası, duygusal bütünlüğü ve kültürel aidiyet süreçlerini destekleyen psiko-sosyo-teolojik bir gelişim alanına dönüşmesini mümkün kılabilir (ayrıca bkz. Toprakoğlu, 2019).

Sosyo-bilişsel dönüşüme dirençli dinsel anlatı dili, hem Diyanet-gençlik hizmetleri hem de ortaöğretim din eğitimi alanında genç bireylerle kurulan ilişkinin sürdürülebilirliğini zayıflatan temel yapısal sorunlardan biri olarak ortaya çıkmaktadır. Bu iki alanın ortak noktası, anlatı dilinin güncel deneyim dünyasıyla temas kurmakta zorlanması; ayrıştıkları nokta ise bu sorunun kurumsal ve pedagojik dışı vurum biçimleridir. Terapötik din dili perspektifi, bu kopuşu aşmak için dinsel anlatıyı yalnızca yeniden ifade eden değil; sosyo-bilişsel bağlama duyarlı biçimde yeniden kuran zorunlu bir reform zemini sunmaktadır.

(ix) *Eğitim ortamlarında manevi danışmanlık ve rehberlik eksikliği ve kurumsal yapılanma gereği:* Türkiye’de genç bireylerin erken yaş dönemlerinde karşılaştığı inanç temelli çözümlerin, yalnızca bilişsel bir yetersizlikten değil; aynı zamanda duygulanımsal, varoluşsal ve sosyal boyutlarda ortaya çıkan çok katmanlı kırılmalardan beslendiği görülmektedir. İlköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerde gözlemlenen dinsel belirsizliklerin, yalnızca teolojik içerik aktarımının sınırlılığıyla değil; pedagojik yönlendirme eksikliği ve psikolojik eşlik kapasitesinin yetersizliğiyle de yakından ilişkili olduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda inanç temelli krizlerin, salt dogmatik alanın dışına taşan; kimlik inşası, değer yönelimi, varoluşsal sorgulama ve içsel çatışma yönetimi gibi gelişimsel süreçlerle bağlantılı olduğu kabul edilmektedir (de Souza, 2016). Bu çerçevede okul ortamlarında yalnızca bilişsel bilgi aktarımına dayalı bir din eğitimi anlayışının, genç bireyin ruhsal derinliğine ve duygusal ihtiyaçlarına temas etmekte yetersiz kaldığı; öğrencinin inançla kurduğu ilişkinin daha bütüncül destek mekanizmalarına ihtiyaç duyduğu görülmektedir. DKAB dersi öğretmenlerinin önemli bir bölümünde, genç bireyin inançla kurduğu duygusal ilişkiyi karşılayabilecek psiko-pedagojik formasyonun sınırlı olması, bu kırılmanın yapısal bir bileşeni olarak öne çıkmaktadır.

Diyanet-gençlik hizmetleri açısından Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde son yıllarda yaygınlaşan manevi danışmanlık ve rehberlik uygulamaları, genç bireylerin inanç temelli kırılmalıklarını yalnızca normatif bir sapma alanı olarak değil; psiko-spiritüel gelişimin doğal bir eşiği olarak ele alma potansiyeli taşımaktadır. Bu yaklaşım, gençlerin suçluluk, pişmanlık, değersizlik ve anlam kaybı gibi duygularla başa çıkma süreçlerinde güvenli bir eşlik alanı oluşturabilmektedir. Özellikle yurt, gençlik merkezi ve benzeri yarı-kurumsal ortamlarda yürütülen bu hizmetlerin, genç bireyin dini yalnızca “öğrenilen” değil, “taşınabilen ve paylaşılabilen” bir anlam kaynağı olarak deneyimlemesine katkı sunduğu değerlendirilebilir.

Ortaöğretim DKAB dersleri açısından Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı okul ortamlarında ise DKAB derslerinin hâlen ağırlıklı olarak bilişsel içerik aktarımına odaklandığı; öğrencinin inançla kurduğu duygusal ve varoluşsal ilişkiyi destekleyecek rehberlik boyutunun sınırlı kaldığı

görülmektedir. Bu durum, dersin pedagojik işlevini daraltmakta ve öğrencinin yaşadığı inanç temelli sorgulamaların sınıf içinde güvenle ifade edilebilmesini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle okul temelli manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin, mevcut psikolojik danışmanlık ve rehberlik yapılarıyla eşgüdüm içinde kurumsallaştırılması anlamlı bir açılım olarak değerlendirilebilir. Böyle bir yapılanma, inanç temelli gerilimleri ahlaki bir problem ya da bilgi eksikliği olarak değil; gelişimsel açıdan içkin psiko-spiritüel deneyimler olarak ele alan bütüncül bir yaklaşımı mümkün kılabilir.

Eğitim ortamlarında genç bireyin inançla kurduğu ilişkinin sürdürülebilir ve güven temelli bir zeminde gelişebilmesi, yalnızca ders içeriğinin zenginleştirilmesiyle değil; psiko-duygusal eşlik kapasitesini içeren kurumsal destek mekanizmalarının yapılandırılmasıyla mümkündür. Diyanet-gençlik hizmetleri ile okul temelli din eğitimi uygulamalarının birbirini dışlayan değil, tamamlayan alanlar olarak düşünülmesi; terapötik din dili perspektifinin her iki bağlamda da ortak bir zemin hâline gelmesini zorunlu kılmaktadır. Bu yaklaşım sayesinde genç bireyin din ile kurduğu ilişki, yüzeysel bilgi düzeyinden çıkarak deneyimlenebilir, güven temelli ve varoluşsal bir forma evrilebilir.

(x) *İnanç krizlerine yönelik bilimsel üretim sorumluluğu ve disiplinlerarası temellendirme:* Gençlerin karşı karşıya kaldığı inanç temelli çözümlerin, bireysel bir yönelim sapmasından ibaret olmadığı; psikolojik, sosyolojik, antropolojik ve teolojik boyutları kapsayan geniş ölçekli bir dönüşüm krizine dönüştüğü görülmektedir. Bu kırılma, yalnızca genç bireyin dinsel sistemle kurduğu ilişki biçimini değil; toplumsal dindarlığın meşruiyet temellerini, dinin kamusal alandaki temsil kapasitesini ve kültürel söylemdeki anlam üretim mekanizmalarını da doğrudan etkilemektedir. Dijital kültürün hızlandırıcı etkisi ve akademik platformlarda bu sorunun giderek daha görünür hâle gelmesi, yaşanan dönüşümün geçici veya marjinal bir eğilim olmadığını; çağın zihinsel iklimine içkin, sistematik ve çok katmanlı bir yapı değişimi olduğunu göstermektedir (Heelas ve Woodhead, 2008). Bu bağlamda inanç krizlerinin yalnızca teolojik açıklamalarla yorumlanmasının yetersiz kaldığı; nörobilişsel süreçlerden sosyo-kültürel yönelim kalıplarına, pedagojik karşılık biçimlerinden duygusal düzenleme mekanizmalarına uzanan bütüncül bir analiz çerçevesine ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır. Teolojik olarak inançsızlık, mesafe, kararsızlık, körelme veya belirsizlik gibi fenomenler, tekel epistemolojik tercihlerden çok; gençlerin anlam kurma kapasitesiyle, kimlik bütünlüğüyle ve ruhsal güvenlik ihtiyacıyla ilişkili psiko-sosyo-teolojik süreçler olarak ele alınabilir.

Bu çok katmanlı kriz alanı, Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde yürütülen gençlik odaklı hizmetlerin yalnızca uygulama düzeyinde değil; kuramsal temellendirme bakımından da akademik bilgi üretimiyle desteklenmesini zorunlu kılmaktadır. Manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin sahada karşılaştığı inanç temelli gerilimlerin, bilimsel olarak analiz edilmediği durumlarda, hizmetlerin sezgisel ve kişisel deneyime dayalı biçimde yürütülmesi riski ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle Diyanet-gençlik hizmetlerinin, üniversitelerde yürütülen disiplinlerarası araştırmalarla beslenen, veri temelli ve kuramsal olarak temellendirilmiş bir çerçeveye kavuşması önem taşımaktadır. Bu doğrultuda ilahiyat, din psikolojisi, manevi danışmanlık ve rehberlik ile sosyal bilimlerin diğer alanları arasında kurulacak sürdürülebilir akademik işbirlikleri, gençlikle temas eden din hizmetlerinin epistemolojik derinliğini ve sahadaki etkililiğini artırabilecek stratejik bir imkân sunmaktadır.

Benzer biçimde ortaöğretim düzeyinde yürütülen din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin, gençlerde gözlenen inanç krizlerine yönelik bilimsel bilgi üretiminden yeterince beslenemediği görülmektedir. Ders içeriklerinin büyük ölçüde tarihsel-normatif bilgi aktarımına dayanması, öğrencilerin güncel varoluşsal sorularını ve psikolojik gerilimlerini karşılayacak kuramsal araçların sınıf ortamına taşınmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle lisansüstü tezler, analitik makaleler, saha temelli nitel araştırmalar ve teorik sentezlere dayalı kitap çalışmalarının, din eğitimi programlarının içerik ve yöntem tasarımı sistematik biçimde entegre edilmesi gerekmektedir. Bilimsel üretimin sınıf ortamına dolaylı değil, yapılandırılmış biçimde yansıtılması; din eğitiminin genç birey için yalnızca öğretici değil, anlam kurucu ve yönlendirici bir işlev üstlenmesini mümkün kılabilir.

Çağdaş inanç krizlerine yönelik akademik çalışmalar, klasik bilimsel görev tanımlarının ötesine geçerek kuşaklar arasında iletişim köprüleri kuran, kültürel sürekliliği güçlendiren ve bireyin varoluşsal deneyimini çoğullaştıran stratejik bir sorumluluk alanına dönüşmüştür. Diyanet-gençlik hizmetleri ile ortaöğretim din eğitimi uygulamalarının, bu bilimsel bilgi birikimiyle eşgüdümlü biçimde yeniden yapılandırılması; terapötik din dili perspektifinin kuramsal ve uygulamalı düzlemde sürdürülebilir hâle gelmesini sağlayabilir. Böylelikle bilimsel üretim, yalnızca akademik bir faaliyet değil; genç bireyin inançla kurduğu ilişkinin güvenli, anlamlı ve derinlikli biçimde desteklenmesine hizmet eden bütüncül bir toplumsal katkı alanı hâline gelebilir.

SONUÇ

Türkiye’de genç bireylerin psiko-sosyo-teolojik bağlamda hızla dönüşen yaşam örüntüleri, klasik dinsel söylem biçimlerinin etki kapasitesini belirgin biçimde sınırlamakta; dinin bireysel ve kültürel anlam üretimindeki konumunu yeniden tartışmaya açmaktadır. Bireyselleşmiş deneyim alanlarının genişlemesi, duygusal ifade ve ilişkisellik ihtiyacının artması, dijital kültürün hızlandığı bilişsel süreçler ve otorite temsillerine yönelik mesafeli tutumlar, dinsel iletişimin yalnızca içerik merkezli değil; aynı zamanda duygulanımsal, ilişkisel ve varoluşsal katmanları kapsayan çok-disiplinli bir çerçevede yeniden ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda geleneksel vaaz-irşad eksenli iletişim modelleri, genç bireyin içsel örüntülerine temas eden, psikolojik güvenlik alanı üreten ve sürdürülebilir anlam inşasına imkân tanıyan bir yapıya dönüştürülmediği sürece işlevsel niteliğini kaybetme riskiyle karşı karşıya kalmaktadır.

Bu makalede geliştirilen ve kavramsallaştırılan *terapötik din dili yaklaşımı*, dinsel söylemin yalnızca teolojik doğruluk aktaran bir içerik dizgesi olmadığını; aynı zamanda genç bireyin yaşantı dünyasına etki edebilen, etik tutarlılık, estetik duyarlılık ve duygulanımsal rezonans üretebilen çok katmanlı bir anlatı evreni olarak ele alınması gerektiğini ortaya koymuştur. Yapılan kavramsal çözümlemeler, etkili dinsel iletişimin teolojik boyuta indirgenemeyeceğini; psiko-pedago-sosyo-antropolojik dinamiklerin de eşzamanlı biçimde dikkate alındığı bütüncül bir yeniden yapılanma ihtiyacının bulunduğunu göstermektedir. Bu perspektif, yalnızca söylemin içeriğini değil; söylemi üreten aktörün formasyonel niteliğini, iletişimin kurulduğu bağlamın duygusal tonunu ve karşı tarafın bilişsel-kültürel kodlarını da dönüştürmeyi hedefleyen geniş ölçekli bir yenilenme anlayışını gerekli kılmaktadır.

Din dili, genç bireyin yaşantı evrenine temas edebildiği ölçüde, içselleştirilebilir ve karşılığı olan bir anlam formuna dönüşmektedir. Manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri, bu dönüşümün sahadaki en işlevsel ara-yüzlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Dinsel içeriğin yalnızca bilgi aktarımı düzeyinde kalmasını aşarak psiko-spiritüel bir deneyim alanına evrilmesini mümkün kılmaktadır. Bu hizmetlerin etkili biçimde yürütülebilmesi ise alanda görev yapan alan aktörlerinin yalnızca teknik-teolojik yeterliklerle değil; iletişimsel duyarlılık, etik sezgi ve psiko-teolojik farkındalıkla donatılmış olmalarına bağlıdır. Böyle bir formasyonel derinlik, sahada karşılaşılan inanç temelli gerilimlerin ve anlam krizlerinin dönüştürücü bir zeminde ele alınabilmesine imkân sağlayabilir.

Eğitim bağlamında yapılan değerlendirmeler, genç bireyin dinle kurduğu ilişkinin salt bilgi aktarımıyla açıklanamayacağını; pedagojik, duygulanımsal ve kimliksel dinamiklerle birlikte ele alınması gerektiğini açık biçimde ortaya koymaktadır. Ruhsal kırılganlıkların arttığı, kimlik oluşumunun hızlandığı ve sosyal karşılaştırmaların yoğunlaştığı gelişimsel bir dönemde, kutsalın temsil biçiminin aynı zamanda ontolojik güvenlik alanı sunan bir yapı olarak konumlandırılması kritik bir önem taşımaktadır. Bu doğrultuda dinin semantik evreninin, genç bireyin içsel gerilimlerini yatıştıran, anlam üretimini destekleyen ve kişisel bütünlük arayışını besleyen çok katmanlı bir deneyim zemini hâline getirilmesi, çağdaş dinsel iletişimin temel gerekliliklerinden biri olarak belirginleşmektedir.

Sonuç olarak terapötik din dili yaklaşımı, yalnızca söylemsel bir güncelleme değil; iletişimin felsefi arka planını, temsilcinin formasyonel niteliğini ve karşılıklı anlam oluşumunun semantik evrenini yeniden tasarlamayı hedefleyen bütüncül bir dönüşüm modelidir. Bu model, geleneksel

teolojik mirası dışlamadan; ancak günümüz gençliğinin zihinsel ve duygulanımsal haritalarıyla uyumlu, bağlama duyarlı bir esneklik içerisinde yeniden yorumlanmasını zorunlu kılmaktadır. Manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri bu bağlamda stratejik bir işlev üstlenmekte; dinin sahadaki temsil gücünü artırmak, genç bireyin inançla kurduğu ilişkiyi derinleştirmek ve ruhsal destek ihtiyacına güvenilir bir temas alanı oluşturmak açısından yüksek bir uzmanlık alanı potansiyeli taşımaktadır. Ancak bu potansiyelin işlevsel hâle gelebilmesi, yalnızca içerik üretimiyle değil; bu alanda görev yapan aktörlerin etik olgunluk, iletişimsel yetkinlik ve psiko-teolojik donanım bakımından süreklilik içinde formasyonel gelişimine bağlıdır. Bu yönde atılacak formasyonel adımlar, hem bireysel inanç deneyiminin sürdürülebilirliğini hem de dinsel söylemin kültürel anlam rejimi içerisindeki meşruiyetini ve derinliğini güçlendirecek yapısal bir dönüşümün önünü açabilir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, İ. (2014). Türkiye’de gençlik, din ve değerler konusunda yapılan ampirik araştırmaların yöntem ve içerik analizi. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(30), 1-20.
- Alston, W. P. (2019). *Divine nature and human language: Essays in philosophical theology*. Cornell University Press.
- Ammerman, N. T. (2013). Spiritual but not religious? Beyond binary choices in the study of religion. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 52(2), 258-278.
- Arweck, E. (Ed). (2016). *Young people’s attitudes to religious diversity*. Routledge.
- Asad, T. (2003). *Formations of the secular: Christianity, Islam, modernity*. Stanford University Press.
- Astley, J. (2002). *Ordinary theology: Looking, listening and learning in theology*. Routledge.
- Aten, J. D., & Worthington Jr, E. L. (2009). Next steps for clinicians in religious and spiritual therapy: An endpiece. *Journal of Clinical Psychology*, 65(2), 224-229.
- Averbeck, R. E. (2008). Spirit, community, and mission: A biblical theology for spiritual formation. *Journal of Spiritual Formation and Soul Care*, 1(1), 27-53.
- Aybey, S. (2018). Din eğitiminde verimliliği sağlayan önemli bir etken: Din dili. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 23(1), 165-182.
- Bader, V. (2003). Religious diversity and democratic institutional pluralism. *Political Theory*, 31(2), 265-294.
- Beaudoin, T. (2000). *Virtual faith: The irreverent spiritual quest of Generation X*. Jossey-Bass Publishing.
- Beck, R. (2006). God as a secure base: Attachment to God and theological exploration. *Journal of Psychology and Theology*, 34(2), 125-132.
- Belzen, J. A. (2010). *Towards cultural psychology of religion: Principles, approaches, applications*. Springer.
- Bidwell, D. R. (2004). *Short term spiritual guidance*. Fortress Press.
- Bielo, J. S. (2011). Purity, danger, and redemption: Notes on urban missional evangelicals. *American Ethnologist*, 38(2), 267-280.
- Boateng, A. O. (2019). *Exploring the perceptions of counselors and psychotherapists regarding the influence of spiritual bypass within clinical practice* (Doctoral dissertation) Eastern University.
- Boynton, E. & Capretto, P. (2018). *Trauma and transcendence: suffering and the limits of theory*. Fordham University Press.
- Browning, D. S. (2006). *Christian ethics and the moral psychologies*. Wm. B. Eerdmans Publishing.
- Brueggemann, W. (2012). *The practice of prophetic imagination: Preaching an emancipating word*. Fortress Press.
- Campbell, H. A. (2010). Religious authority and the blogosphere. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 15(2), 251-276.

- Campbell, H. A. (2012). Understanding the relationship between religion online and offline in a networked society. *Journal of the American Academy of Religion*, 80(1), 64-93.
- Campbell, H. A. (2020). *Digital creatives and the rethinking of religious authority*. Routledge.
- Campbell, H. A., & Bellar, W. (2022). *Digital religion: The basics*. Routledge.
- Campbell, H. A., & Evolvi, G. (2020). Contextualizing current digital religion research on emerging technologies. *Human Behavior and Emerging Technologies*, 2(1), 5-17.
- Campbell, H. A., & La Pastina, A. C. (2010). How the iPhone became divine: New media, religion and the intertextual circulation of meaning. *New Media & Society*, 12(7), 1191-1207.
- Campbell, H. A., & Tsuria, R. (Eds.). (2021). *Digital religion: Understanding religious practice in digital media*. Routledge.
- Canatan, K. (2022). *Bilim ve mitoloji ikileminde din dili*. Eskiyei Yayınları.
- Capps, D. (1993). *The poet's gift: Toward the renewal of pastoral care*. Westminster John Knox Press.
- Cheong, P. H. (2014). Tweet the message? Religious authority and social media innovation. *Journal of Religion, Media and Digital Culture*, 3(3), 1-19.
- Cheong, P. H., Poon, J. P., Huang, S., & Casas, I. (2009). The Internet highway and religious communities: Mapping and contesting spaces in religion-online. *The Information Society*, 25(5), 291-302.
- Clark, D., Lamb, L., & Tsigaris, P. (2025). Cultural attachment and job satisfaction among Canada's indigenous population. *Social Indicators Research*, 176(1), 219-244.
- Csordas, T. J. (1994). *The sacred self: A cultural phenomenology of charismatic healing*. University of California Press.
- Culliford, L. (2002). Spiritual care and psychiatric treatment: An introduction. *Advances in Psychiatric Treatment*, 8(4), 249-258.
- Çağıl, N. (2008). *Din dili ve mecaz: Kur'an-ı kerim ve Kitab-ı Mukaddes açısından karşılaştırmalı bir inceleme*. İz Yayıncılık.
- Çaylı, Z. (2023). *İbn Rüşd'ün din dili anlayışı*. İlahiyat Yayınları.
- Çelebi Dilli, Y. (2023). *Post-modern dönemde gençlerde din dilinin deistik eğilimlere etkisi*. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Davies, D. J. (2011). *Emotion, identity, and religion: Hope, reciprocity, and otherness*. Oxford University Press.
- de Souza, M. (2016). The spiritual dimension of education-addressing issues of identity and belonging. *Discourse and Communication for Sustainable Education*, 7(1), 125-138.
- Dean, K. C. (2010). *Almost Christian: What the faith of our teenagers is telling the American church*. Oxford University Press.
- Demir, H. G. (2022). *Ortaokullarda görev yapan din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin din dili hakkındaki görüşleri: İstanbul-Ataşehir örneği* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Doehring, C. (2014). *The practice of pastoral care: A postmodern approach*. Presbyterian Publishing.
- Doehring, C. (2015a). *The practice of pastoral care: A postmodern approach*. Westminster John Knox Press.
- Doehring, C. (2015b). Resilience as the relational ability to spiritually integrate moral stress. *Pastoral Psychology*, 64(5), 635-649.
- Dollahite, D. C., & Marks, L. D. (2019). Positive youth religious and spiritual development: What we have learned from religious families. *Religions*, 10(548), 1-21.
- Fitchett, G., & Risk, J. L. (2009). Screening for spiritual struggle. *Journal of Pastoral Care & Counseling*, 63(1-2), 1-12.
- Flory, R. W., & Miller, D. E. (2016). The embodied spirituality of the post-boomer generations. In *A sociology of spirituality* (pp. 201-218). Routledge.
- Foskett, J., & Lyall, D. (1988). *Helping the helpers: Supervision and pastoral care*. SPCK.
- Frederick, T. V. (2009). Models of psychotherapy: Implications for pastoral care practice. *Pastoral Psychology*, 58(4), 351-363.

- Frei, H. W. (2013). *The identity of Jesus Christ: The hermeneutical bases of dogmatic theology*. Wipf and Stock Publishers.
- Gale, M., Hendricks, J. J., Dollahite, D. C., & Marks, L. D. (2023). Perspectives on lifespan religious and spiritual development from scholars across the lifespan. *Religions*, 14(3), 362, 1-21.
- Gennaro, S., & Miller, B. (Eds.). (2021). *Young people and social media: Contemporary children's digital culture*. Vernon Press.
- Gubi, P. M. (2004). Surveying the extent of, and attitudes towards, the use of prayer as a spiritual intervention among British mainstream counsellors. *British Journal of Guidance & Counselling*, 32(4), 461-476.
- Hancıgaz, E. (2022). Dijital dünyada dinsel eğilimler. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 409-430.
- Hardy, D. S., & Davis, D. L. (2018). Re-engaging the wesleyan-holiness tradition in response to diversification and fragmentation in theological education: Christian spiritual formation teaching and practice at Nazarene Theological Seminary. *Journal of Spiritual Formation and Soul Care*, 11(2), 141-162.
- Heelas, P., & Woodhead, L. (2008). *The spiritual revolution: Why religion is giving way to spirituality*. Blackwell Publishing.
- Hoover, S. M., & Echchaibi, N. (2014). *The "third spaces" of digital religion*. Discussion Paper. Boulder, CO: The Center for Media, Religion, and Culture.
- Hutchings, T. (2011). Contemporary religious community and the online church. *Information, Communication & Society*, 14(8), 1118-1135.
- Jastrzębski, A. K. (2021). Models of psycho-spiritual care: Responding to the spiritual needs of our contemporaries. *Studia Ełckie*, 23(2), 173-188.
- Jeanrond, W. G. (2024). *Teolojik hermenötik*. İz Yayıncılık.
- Johnson, E. A. (2007). *Quest for the living God: Mapping frontiers in the theology of God*. Continuum Publishing.
- Karaziyan, Z. (2024). *Dinî iletişim ve din dili bağlamında Diyanet İşleri Başkanlığı hutbelerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaval, M. (2021). Modern gençlik, din ve tasavvuf. *The Journal of International Social Research*, 14(76), 785-800.
- Klassen, P. E. (2011). *Spirits of Protestantism: Medicine, healing, and liberal Christianity* (Vol. 13). University of California Press.
- Knott, K. (2015). *The location of religion: A spatial analysis*. Routledge.
- Koç, M. (2018). Gençlerle iletişimde din dili: Değerlendirmeler ve öneriler. [içinde] *Din anlatımında din dili çalıştay* (ss. 155-174). ed. M. Bayyigit ve ark. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Koç, T. (2022). *Din dili*. İz Yayıncılık.
- Kuramer. (2015). *Din dili*. Kur'an Araştırmaları Merkezi.
- Kuvancı, C. (2010). *Din dili kapalı bir dil midir?* (Doktora tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kuvancı, C. (2012). *Din dili dil oyunu mu?* İz Yayıncılık.
- Lewis, H. (2022). Clergy, congregations, and today's young adults: Exploring the church through the experiences of generation z lutherans. *Lutheran Mission Matters*, 234-248.
- Louw, D. (2012). *Network of the human soul*. Sun Press.
- Lövheim, M., & Hjarvard, S. (2019). The mediatized conditions of contemporary religion: Critical status and future directions. *Journal of Religion, Media and Digital Culture*, 8(2), 206-225.
- Manalang, A. T. (2021). Generation z, minority millennials and disaffiliation from religious communities: Not belonging and the cultural cost of unbelief. *Interdisciplinary Journal of Research on Religion*, 17, 1-24.
- McGuire, M. B. (2008). *Lived religion: Faith and practice in everyday life*. Oxford University Press.
- Mercadante, L. A. (2014). *Belief without borders: Inside the minds of the spiritual but not religious*. Oxford University Press.

- Meyer, B. (2012). *Mediation and the genesis of presence. Towards a material approach to religion*. Universiteit Utrecht Faculteit Geesteswetenschappen.
- Miller, L. & Barker, T. (2016). *The spiritual child: The new science on parenting for health and lifelong thriving*. Picador.
- Moberg, D. O. (2010). Spirituality research: Measuring the immeasurable? *Perspectives on Science & Christian Faith*, 62(2), 99-114.
- Moon, G. W., & Benner, D. G. (Eds.). (2004). *Spiritual direction and the care of souls: A guide to Christian approaches and practices*. InterVarsity Press.
- Morgan, D. (2013). Religion and media: A critical review of recent developments. *Critical Research on Religion*, 1(3), 347-356.
- Mutlu, G. (2023). *Din dili ve din dilinin psikolojik işlevleri*. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Nas, M. (2023). Gençlik dönemi din, ahlak ve değerler eğitimi. *Talim*, 7(2), 178-198.
- Odabaşı, F. (2021). "Gençlik din sosyolojisi" üzerine bibliyografik bir değerlendirme. *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8(2), 1183-1216.
- Özcan, Z. (2022). *Teolojik hermenötik*. Ketebe Yayınevi.
- Pargament, K. I. (2002). The bitter and the sweet: An evaluation of the costs and benefits of religiousness. *Psychological Inquiry*, 13(3), 168-181.
- Pargament, K. I. (2011). *Spiritually integrated psychotherapy: Understanding and addressing the sacred*. Guilford press.
- Park, C. L. (2005). Religion and meaning. In R. F. Paloutzian & C. L. Park (Eds.), *Handbook of the Psychology of Religion and Spirituality* (pp. 357-379). Guilford Press.
- Parlak, S. N. (2025). *Din eğitimi bilimi bağlamında hermenötik ve din dili tartışmaları*. (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Patton, J. (2005). *Pastoral care in context: An introduction to pastoral care*. Westminster John Knox Press.
- Peterson, S. C. (2023). *Thriving: Best student ministry practices for reaching generation z most effectively* (Doctoral dissertation). Liberty University.
- Schreurs, A. (2001). *Psychotherapy and spirituality: Integrating the spiritual dimension into therapeutic practice*. Jessica Kingsley Publishers.
- Schweitzer, F. (2004). *The postmodern life cycle: Challenges for church and theology*. Chalice Press.
- Sedmak, C. (2002). *Doing local theology: A guide for artisans of a new humanity*. Orbis Books.
- Shavira, S. & Pardomuan, P. (2025). Strategi spritualitas qur'ani untuk mengatasi fomo pada generasi z. *Hikmah: Jurnal Studi Pendidikan Agama Islam*, 2(2), 181-197.
- Slater, W., Hall, T. W., & Edwards, K. J. (2001). Measuring religion and spirituality: Where are we and where are we going? *Journal of Psychology and Theology*, 29(1), 4-21.
- Smith, C. (2003). Theorizing religious effects among American adolescents. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 42(1), 17-30.
- Smith, C., & Denton, M. L. (2005). *Soul searching: The religious and spiritual lives of American teenagers*. Oxford University Press.
- Stuart-Buttle, R. (2013). *Virtual theology, faith and adult education: An interruptive pedagogy*. Cambridge Scholars Publishing.
- Su, M. (2023). Gençlik teolojisi ve din eğitimine yansımaları. *Artuklu Akademi*, 10(2), 269-284.
- Swinton, J. (2001). *Spirituality and mental health care: Rediscovering a 'forgotten' dimension*. Jessica Kingsley Publishers.
- Taves, A. (2009). *Religious experience reconsidered: A building-block approach to the study of religion and other special things*. Princeton University Press.
- Thiselton, A. C. (2007). *The hermeneutics of doctrine*. Wm. B. Eerdmans Publishing.
- Toprakoğlu, H. (2019). *Din eğitiminde din dili*. (Yüksek lisans tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turaki, Y. (2000). Africa traditional religious system as basis of understanding Christian spiritual warfare. *Lausanne Movement*, 1-32.

Twenge, J. M. (2017). *iGen: Why today's super-connected kids are growing up less rebellious, more tolerant, less happy—and completely unprepared for adulthood—and what that means for the rest of us*. Atria Books.

Twenge, J. M., Exline, J. J., Grubbs, J. B., Sastry, R., & Campbell, W. K. (2015). Generational and time period differences in American adolescents' religious orientation, 1966–2014. *PloS one*, 10(5), e0121454., 1-17.

Ünlüsoy, A. (2019). *Sözedimleri kuramı açısından din dili: Metodolojik bir yaklaşım*. Emin Yayınları.

Voas, D., & Chaves, M. (2016). Is the United States a counterexample to the secularization thesis? *American Journal of Sociology*, 121(5), 1517-1556.

Ward, P. (1999). *God at the mall: Youth ministry that meets kids where they're at*. Hendrickson Publishers.

Ward, P. (2010). *Gods behaving badly: Media, religion, and celebrity culture*. SCM Press.

Weaver, A. J. (1995). Has there been a failure to prepare and support parish-based clergy in their role as frontline community mental health workers: A review. *Journal of Pastoral Care*, 49(2), 129-147.

Whitehead, J. (2014). Towards a practical theology of whole-person learning: Enriching youth ministry formation through pneumatological perspectives. *Journal of Adult Theological Education*, 11(1), 61-73.

Wright, H. N. (2003). *The new guide to crisis and trauma counseling*. Gospel Light Publications.

Ysseldyk, R., Matheson, K., & Anisman, H. (2010). Religiosity as identity: Toward an understanding of religion from a social identity perspective. *Personality and Social Psychology Review*, 14(1), 60-71.

STRUCTURED ABSTRACT

This article examines the structural transformation required in religious communication with contemporary youth through an anthropo-theological framework grounded in the psychology of religion. Its core argument is that conventional modes of religious discourse—typically marked by dogmatic closure, monologic transmission, and propositional rigidity—have progressively lost their communicative and existential efficacy in addressing the psychospiritual conditions shaping young individuals today. Rather than orienting themselves around institutional loyalty or doctrinal certainty, contemporary youth increasingly gravitate toward experiential authenticity, affective resonance, and individualized meaning-making processes. Within this context, religious belief no longer functions primarily as a static epistemological claim, but rather as a relational and emotional medium through which psychological coherence, existential containment, and spiritual grounding are sought.

In response to these shifting dynamics, the article advances the conceptualization of religious language through the lens of what is theorized as “therapeutic religious language.” This framework foregrounds emotional safety, empathic responsiveness, and semantic openness, reframing religious discourse not merely as a vehicle for transmitting sacred knowledge but as a communicative practice capable of healing, identity stabilization, and meaning reconfiguration. Moving beyond top-down instruction, therapeutic religious language operates through dialogical engagement, narrative co-construction, and relational attunement, thereby enhancing both spiritual accessibility and cultural intelligibility.

The study further contends that the alienation experienced by many young individuals toward religious narratives emerges not solely from theological content, but from a lack of emotional, relational, and existential congruence between traditional religious expressions and the lived worlds of youth. Classical religious language is frequently perceived as impersonal, rigid, and insufficiently responsive to the psychological complexity of contemporary subjectivity. By contrast, therapeutic religious language seeks to address internal fragmentation, cultivate affective depth, and establish symbolic bridges that reconnect the sacred with the self.

A central dimension of this model lies in its convergence with the principles of spiritual counseling. Both paradigms emphasize empathic presence, narrative flexibility, and ethically grounded relational engagement rooted in lived experience. Within this alignment, therapeutic religious language assumes a restorative and psychologically sustaining function, positioning religious communication as an active participant in processes of existential support and meaning-making rather than a unidirectional transmitter of doctrine.

The article also highlights the emergence of new spiritual grammars shaped by digital embodiment, affective spatiality, and heightened bodily awareness. Contemporary youth increasingly encounter the sacred within hybrid, decentralized, and digitally mediated environments rather than exclusively within institutional settings. Consequently, religious discourse must adapt to evolving semiotic ecologies by integrating symbolic, aesthetic, and phenomenological dimensions compatible with embodied and digitally situated spirituality.

Another key component concerns the reconfiguration of religious authority. Within the therapeutic paradigm, religious actors transition from distant instructors to relational co-participants in meaning-making processes. Their role involves facilitating existential dialogue, recognizing psychological vulnerability, and collaboratively shaping shared spiritual narratives. Such a transformation necessitates a formational model that integrates theological competence with emotional intelligence, narrative literacy, and ethical reflexivity.

Ultimately, the article argues that therapeutic religious language represents not a stylistic adjustment but a substantive paradigm shift in the articulation and embodiment of faith under contemporary conditions. By directly engaging the psychological, relational, and existential realities of young individuals, this approach offers a mode of religious communication that remains theologically grounded while being emotionally accessible, semantically adaptive, and relationally resonant. In doing so, it proposes a viable and urgently needed alternative to traditional discourse models, capable of fostering renewed relevance, affective coherence, and durable spiritual engagement among emerging generations.